

Oči sveta so obrnjene na Italijo

Pod tem naslovom je objavil te dni v milanski listu »Il Popolo d'Italia« znani italijanski publicist Mario Appelius tale članek:

»Oči sveta so obrnjene na Italijo. Ponosno in dostojanstveno zadržanje naroda nam dopušta, da z vedro odločitvijo prenesemo pogled petih kontinentov. Italija, ki je po usodi postavljena na preizkusno klop hudih dogodkov in v prvo ognjeno črto svetovnega spopada ogromnih sil, kaže narodom svoj pravi tisočletni obraz, ki ga tuji niso znali vselej opaziti. Ker jih je prevarila razdalja, izšla lastna nevednost ali lastni predsodki in ker so nanje slabo vplivale površne sodbe o Italijanih, kakršne so vrgli v svet površni novinarji židovskih založnikov, ki so delala denar s slabimi spisi, ali pa nekateri turisti, ki ne vidijo dalje od svojih slabih naočnikov.

Mi, ki so dobro poznamo, pa smo vedeli, da se bodo, čim težje bodo okoliščine, tem bolj jasno uveljavile velike prednosti in vrline italijanskega naroda.

Sovražnik se je v celoti ustel v svojih računih glede Italije. Usteli se je predvsem v svojih dejanjih, ki je mislil, da nas bo prestrašili s svojimi barbarstvi, ustel pa se je tudi s svojimi besedami, ko si je domišljaj, da nas lahko potvori s svojimi goljufivimi evnuhi Edenovega ali Fiorellijevga tipa. Angličani in Američani pozabljajo, da govorijo velik rasi, ki je v svoji dolgi zgodovini dala vsem narodom lekcije moralne veličine, zglede dostojanstva in zakone časti.

Z odporom, a s človeško mišnostjo so mnogi bojevniki iz let 1915 in 1940 ugotovili, da letalska bombardiranja sicer žalost italijanski narod zaradi nedolžne krvi, ki jo divje puste pretakati, kakor tudi zaradi svetovskrusnega uničevanja vzvišenih umetniških dragocenosti, da ga pa še bolj ranijo žaljivi predlogi sovražnih voditeljev. Oni pomenijo žalitev časti naše rase in napad na inteligenco našega naroda. Krivinci pa so predvsem zato, ker nobeno dejanje v moderni zgodovini italijanske kraljevine ne daje sovražniku pravice, da bi nas meril z metrom »ghettov«.

Moderna zgodovina Italije od 1821 do leta 1943, od prvih borb za neodvisnost do tega velikega zaključka Risorgimenta, dokazuje, da je italijanski narod stalno zapostavljal sleherni svoji misli najvišji dolžnosti, da živi ponosno in častno življenje na pridobitvah svoje slavne preteklosti. V teh srečnih 125 letih neprestanih borb in bojev je italijanski narod zmagoval, ker je najčisteje imel večje srce od denarice, a vedno se je boril plemenito in hrabro do poslednjih posledic, kajti bil je človeški v zmagi in velik v nesreči, ker je vselej postavil nad treh, blagajno in kri ponos svojega čela.

Narodu, ki je posegel v boje na Krimu, ko še ni bil doma gospodar, ker je bil zahteval interes Evrope, narodu, ki je 1. 1914 odklonil »preceje«, ker je naježrtovali usodi 500.000 mrtvih in milijon ranjenecv in pobablencev, ni moglo ponujati sramotnih miloščin ali židovskih sporazumov. Italijanski narod ima pravič-

vico, da ga sovražnik spoštuje, kajti to pravico si je pridobil v 120 letih ponosnih, drznih in čisto tveganjih bojev.

Prav tako ni moglo ponujati hinavskih obljub razumnemu narodu, kakršni je italijanski, ko pa niso bile izpolnjene obljube, ki so mu bile dane pred 25 leti in zapečatene s pečatom krvi. Italijanski narod je prav tako dostojanstven, kakor ima dober spomin.

Najhujše potrebe nacionalnega, rasnega, gospodarskega in socialnega značaja so italijanski narod prisilile, da je stopil v to vojno. Gre za iste razloge življenja in časti, zaradi katerih je italijanski narod leta 1915 zgrabil za orožje. Včerajšnji in današnji razlogi se povezujejo v potrebi italijanskega naroda, da dovrši svoj Risorgimento. Dokler italijanski narod ne bo izpolnil te svoje naloge, bo vselej zgrabil za orožje pa naj bo borba še tako težka in dramatična.

Naše drame nas ni strah. To je prav tako enostavno, kakor je gotovo in kakor je izven dvoma, da bo nad vse civilizirani italijanski narod, čim bo dovršil svoj Risorgimento, močno orodje evropskega mira, civilizacijskega napredka in mednarodne sloge, bogat kakor je humonosti in smisla.

Ko so leta 1939 versajske krivice, židovske mahinacije, angleški ponos in osebna Rooseveltova ambicija sprožile ta strahotni konflikt, ki se je še poslabšal zaradi anglosake podivjanosti in boljševiškega barbarstva, so bile vse energije italijanskega naroda v službi mirnih naporov za ureditev Italije na modernih temeljih in ustanovitve imperija ob znojenju čela.

Kruh in delo italijanskega naroda pa sta bila obremenjena z angleško-francosko-ameriškim versajskim izdajstvom. Kri, ki jo je italijanski narod plemenito prelil v letih 1915-18, ni bila dovolj, kajti tedanji zavezniki niso izpolnili paktov in niso izkazali časti svojim podpisom. Zopet se je bilo treba boriti. Tako so zahtevali Cavour, Mazzini, Garibaldi, Crispi, Salandra in Sonnino. Tako je zahteval Mussolini od Kralja. Tako je naposled odredil kralj Viktorja Emanuele II. in pravnik Karl Albrekt.

Italijanski narod je zgrabil za orožje, ker je bila to njegova dolžnost in njegova pravica. Svet ne bo občutil te velike prednosti, da je Italija med velikimi temeljnimi stebri mednarodnega mira, dokler ne bo pravično rešen sredozemski, evropski in svetovni problem italijanskega Risorgimenta. Naj si to zamisljemo dobro zabijejo v glavo Churchill, Roosevelt, Stalini in Smutsi, namestu da bi v Italiji iskali Darlane, Girauda in Rawsona, ki jih pri nas nikdar ni bilo.

Težko je breme, ki ga anglosake barbarstvo meče na rame italijanskega naroda, toda ni bremena, ki bi moglo Italijo upogniti čelo. Sovražnik zamenjava svojega sapa in prostotira svojo čast. Letalski terorizem se z zadetih italijanskih mest odbija na obraz Anglije in Zedinjenih držav in vtiška vanj pečat sramote; neizbrisni pečat sramote pred božjo pravičnostjo pred sodbo zgodovine in v spominu ljudi.

Razpust Kominterne v pravi luči

Revija »Relazioni Internazionali« je objavila naslednji komentar k razpustu Kominterne:

Med petim sestankom Roosevelta in Churchilla, ki se ga ob očitni nevolji zaveznikov zopet ni udeležil Stalin, je prišlo nenadno moskovsko sporočilo, da je Kominterni razpuščena.

Tretja internacionala je tako vsaj zakonsko prenehala obstajati. Angleškim in ameriškim listom je bilo to povod za slavospeve in »Times« se na primer ni pomišljal označiti tega dejstva kot »moder ukrep in dogodek velikega mednarodnega pomena«.

Lahko se vprašamo, ali gre tu za razvojno črto revolucionarnega komunizma ali za navaden politično-diplomatski manevar omejevanja, slučajnega in niti najmanj realnega pomena.

Prav nič se ne pomišljamo zastopati tega drugega stališča. Rusija je stopila v vojno zaradi svojih tradicionalnih in imperijalističnih interesov, ki se povezujejo na načrte svetovnorevolucionarne ideologije kot temelja komunizma. Zavezniki so sprejeli to pridružitve na njihovo stran, ker je predstavljala edino sredstvo ne le za to, da bi imeli neko bojilce, na katerem bi lahko na evropskih tleh bili Os, temveč tudi zaradi morebitne oslavitve Sovjetov, bodisi kot države, bodisi kot političnega gibanja. To je bilo razumsko povsem jasno, ako se upošteva: politične smerne Londona in Washingtona.

Pobudnica tega zopetnega zblžanja med »združenimi narodi« ter vnetja in spretna pletilka te tenke diplomatske mreže je bila Velika Britanija in sicer s pomočjo angleško-sovjetskega zavezniškega pakta, sklenjenega dne 26. maja 1942 na škodo Evrope. Kmalu po sklenitvi tega zavezniškega pakta in medtem, ko je vojna postajala od dne do dne hujša in nenasično obrabna za »združene narode«, je Rusija zelo natančno opredelila svoje ozemeljske zahteve, ki so vrgle s tira lahkoumnega ameriškega demokrata in povprečnega Angleža, ko so jima prikazovali kot najboljše prijatelja onega ruskega komunista, o katerem so toliko let trdili, da se od njega ne morejo ničesar naučiti, temveč se morajo paziti pred njim.

Rusko zadržanje je potem vrglo s tira tudi angleško-ameriške načrte in je izzvala med drugim tudi znani rusko-poljski spor, ki je vsemu svetu odkril šibko trdnost zavezništva med Rusijo na eni ter Veliko Britanijo in Zedinjenimi državami na drugi strani, zavezništva, ki je kazalo bolj negativne kakor pozitivne uspehe.

Navzlic nad vse naklonjenemu zadržanju uradnih krogov v Londonu in Washingtonu nasproti boljševškemu zavezniku in navzlic vsem uradnim zagotovilom, ki so jih odgovorni krogi izrekli v obeh prestolnicah glede boljševiškega gibanja, ki jih pa Stalin ni potrdil in ki jih je s poplulnim in nedostopnim molkom ter enako nedostopno brezbrilnostjo prezrl tudi moskovski časopisje, so v nekaterih krogih javnega mnenja, zlasti v Ameriki, še nadalje ostali dvomi glede primernosti in tudi glede morale tega zavezništva (pri čemer moramo seveda upoštevati puristično miselnost Američanov). Ta spoznanja so sicer prišla nekoliko prepozno, vendar so kljub temu značilna.

Lahko bi v potrdilo navedli več primerov, toda omejili se bomo le na nekatere najnovejše. V januarjski številki revije »The Nation«, ki izhaja v Ameriki, je pisec Reinhold Niebuhr napisal članek »Rusija in zapade«, v katerem je zapisal: »Glavna ovira za uresničenje svetovnega reda v sporazumu z Rusijo je v odnosih med Rusijo in ostanki ekspanzionistične komuni-

stične stranke... Komunistična stranka je simbol in orodje duhovnega imperijalizma Rusije in celo svetovnih težnjah političnega gibanja, ki ima Rusijo za temelj in ki si očitno še želi svetovno revolucijo. Kakšno je razmerje med zahtevami ruske politike in stalnim pojavljanjem te revolucionarne nevarnosti proti narodom, s katerimi mora Rusija sodelovati? Sovjetsko podpiranje komunistične stranke je samo ostanek neke pretekle vere, ali pa morda jača moč Rusije v njenih odnosih do zapadnega sveta?»

Toda te ugotovitve, ki so že same po sebi značilne, niso še vse. Niebuhr nadaljuje takole: »Ta Rusija ima mednarodno revolucionarno stranko, ki odkrito veruje, da se bo zgodovina razvijala v smeri svetovne revolucije, ta pa naj bi rešila vsa notranja in mednarodna vprašanja na temelju komunizma svetovnega obsega. Rusija je kot država prisiljena delati za svoj blagor v okviru zgodovinske zapletenosti, ki je v nasprotju z vsemi utopističnimi načrti za »dobreštev« sveta. Rusija predstavlja kot domovna mednarodnega komunizma nevarnost za vse države, s katerimi mora biti v zavezništvu: kako naj se reši to nasprotje?»

Ta vprašanja so resna in postavljajo problem odnosov z Rusijo v vsej svoji kruti obliki.

Drug, še novejši primer pa nam daje revija »The American Mercury«, v kateri je Eugen Lyons objavil odprto pismo podpredsedniku Wallaceju, ki je prepričan zagovornik odnosov z Rusijo in v tem pogledu brez pomislekov. Lyons izpoveduje Wallaceju, da ne deli njegovega mnenja o Rusiji, »ko smatrate na primer za potrebno, da povečujete sovjetski režim, ko hočete izraziti svoje občudovanje za ruski odpor proti nemški invaziji. Lahko razumemo, da neki javni funkcionar zamoli manj ugodne zadeve iz ruske zgodovine in glede ruskih metod, toda težje razumemo potrebo, da se te stvari zanikajo ali napačno prikažejo pa pa celo prikažejo tako, kakor da se zde kot »napredek« in »uspehe«, odceno celo kot poseben tip »demokracije« za ameriške očle.

»Ena izmed skrivnosti sedanjega položaja«, nadaljuje Lyons, »je nadalje v tem, da se smejo kritizirati Roosevelt, Churchill in De Gaulle, ne pa Stalin; da se sme želiti socialna revolucija v Veliki Britaniji ali Zedinjenih državah, ne pa v Rusiji; da smejo Wilkie in Stalin in ves ameriški tisk dvigati prah z zahtevo, naj demokraciji otvorita novo bojilce, dočim je prepovedano razpravljati o vprašanju drugega bojilca proti Japonci s sibirski strani. Vsek Rus, ki je vreden spoštovanja, mora biti prizadet ob teh lahkoumnosti, kajti misliti si mora, da so drugi mnenja, da je njegova koža preveč občutljiva in njegova lojalnost glede skupne stvari »združenih narodov« preveč lahkoumna, da bi mogel prenesti naše upravičene kritike. Skratka, vaše čudne hvale sovjetskih političnih in socialnih sistemov so kaj čudna taktika, da bi si ohranili zvestobo Rusije; one so zmotne. Rusi niso tako neumni, da bi se dali pridobiti samo s priloznavanjem: oni hočejo naše tanke, ne pa naše zahvale.«

Te Lyonsove besede so jasne in odkrivajo razpoloženje javnosti in kaj ponesrečeno politično metodo. Prav to razpoloženje, ki je polno pomislekov, nezaupanja in občutljivosti, je Stalin skušal razbiti ali zabrisati z razpustom Kominterne. Hotel je odbiti v naprej zahrbtni udarec, ki so mu ga pripravili ameriški komunisti s svojim sklepom, da izstopijo iz tretje internacionalne, toda ta sklep je bil že znan in

Izredni komisar

občine Kostanjevica
Na temelju čl. 3. Kr. ukaza z zakonsko močjo z dne 3. maja 1941-XIX. št. 291 in v spoznanju, da je treba pristopiti k izmenjavi izrednega komisarja občine Kostanjevica g. Likarja Josipa, je Visoki Komisar za Ljubljano pokrajinsko odredil:

g. Jelšnik Ludovik pok. Franca je imenovan za izrednega komisarja kostanjevške občine v nadomestilo g. Likarja Josipa.

Civilni komisar v Novem mestu je pooblaščen, da izvrši pričujočo naredbo.

Ljubljana, 7. junija 1943-XXI.

Visoki komisar Emilio Graziosi.

Predavanje prof. Papaluce

o Krištofu Kolumbu

Predsedništvo Zavoda za italijansko kulturo javlja, da bo prihodnji petek 11. t. m. ob 19. imel prof. Vito Papaluce v veliki dvorani istega zavoda, Napoleonov trg 6/L, predavanje o Krištofu Kolumbu. Profesor Papaluce je že zelo znan zlasti meščanstvu po svojem predavanju o Gabrieli D'Annunziu in kot nastanik za italijanski jezik na liceju, kjer posluje že dve leti. Vstop k predavanju je vsakomur prost.

Izstava umetnosti, navdihnjene po sportu

Na pobudo CONI-a bo v soboto, 12. t. m., v Jakopičevem paviljonu otvorjena zanimiva umetniška prireditve, in sicer prva pokrajinska razstava umetnosti, navdihnjene od sporta.

V zvezi s to prireditvijo so bili povabljeni umetniki, naj podajo slikovno in plastično tolmačenje sportne vežbe v vrhunskem trenutku ali njenega bojevnikega izraza. Sportno življenje nudi obširno polje za primere in izkustvo, kako se v barve ali v plastične oblike prenesejo sportni pojavi, tako da se odkrivajo nova področja umetniški delavnosti, istočasno pa tvorijo učinkovito propagando za sport.

Na poziv prireditvenega odbora so se umetniki naše pokrajine odzvali kljub težočam in novosti teme z znatno dobro voljo ter smo prepričani, da bo imela razstava tudi s stališča kakovosti odličnih uspeh.

Obenem z umetniško razstavo bo otvorjena tudi razstava propagandnega letaka za tujski promet, ki jo prireja pokrajinska delegacija za tujski promet.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Četrtek, 10. jun., ob 18.30: »Stari in mladi« Premiera Red Premierski.
Petek, 11. jun., ob 15.: »Kralj na Betajnovcu«. Izven. Zadržnikrat v sezoni. Znižane cene od 12 L navzdol.

Sobota, 12. jun., ob 18.30: »Jesene«. Red B. Nedelja, 13. junija, ob 18.30: »Stari in mladi«. Izven. Cene od 20 L navzdol.

Anton Medved: »Stari in mladi«. Igra v treh dejanjih, ki se godijo na deželi in pokažejo dramo preužitkarja in otroško nevladnost. Osebe: Jamnik kmet — Lipah, France, njegov sin — Presenik, Mica, njegova hči — Starčeva, Meta, hči — Simečeva, Separ, zet — Gale, Tine — Verdonik, Alena, snaha — Gabrijelečeva, Kragelj — Goranšek, Blaže, ptičar — Bratina, orožnika — Benedičič, Blaž, Režiser: Milan Skrbnjšek.

Opozarjamo na petkovo popoldansko zadnjo uprizoritev I. Cankarjeve drame: »Kralj na Betajnovcu«, katere začetek bo ob 15. uri. Veljale bodo znižane cene od 12 L navzdol.

OPERA

Četrtek, 10. jun., ob 18.: »Vnebovzetje B. D. M.«. Oratorij Red Četrtek.
Petek, 11. jun.: Zaprti.
Sobota, 12. jun., ob 18.: »Tiha voda«. Opereta Izven. Cene od 28 L navzdol.
Nedelja, 13. junija, ob 17.: »Thais«. Izven. Cene od 28 L navzdol.

H. Sattner: »Vnebovzetje B. D. M.«. Oratorij v treh delih. 1. Dormito (Smrt), 2. Assumptio (Vnebovzetje), 3. Coronatio (Venčanje). Sodelujejo solisti, zbor in orkester. Solisti: sopran-Helbalova, alt-Golobova, tenor-Lipušček, bariton-Dolničar, bas-Lupša. Dirigent: Anton Neffat; zborovodja: Rado Simoniti. Besedilo: dr. Mihael Opeka.

Nova ocialna zakonodaja v baltskih državah

Berlin, 9. jun. s. V generalnem okrožju Estonije, Letonske in Litve se uveljavljajo od 1. julija dalje nove zakone za socialno zavarovanje. Novi sistem zavarovanja bo nadomestil stari sovjetski način in se v svojem bistvu naslanja na nemško ureditev te stroke.

Potres v daljavi

Toledo, 8. jun. s. Tukajšnja potresna opazovalnica je zabeležila davi v prvih urah izredno močan potresni sunek, katerega epicenter je verjetno v oddaljenosti 2150 km od Toleda.

Gospodarske vesti

— Družba Montecatini bo zgradila kemično tovarnico na Hrvaškem. Iz Zagreba poročajo, da je zagrebška podružnica znane italijanske kemične tvrdke Montecatini dobila od hrvaškega ministrstva za narodno gospodarstvo dovoljenje za gradnjo velike tovarnice žveplene kisline, superfosfata in modre galice. Z ustanovitvijo te tovarnice bo zlasti povečana hrvaška proizvodnja fosfornih umetnih gnojil.

— Pridelek krme in živinoreja v Italiji. Letos spomladi je kazalo, da pridelek krme spričo suhega vremena ne bo znanen in da bo razmeroma malo krme kakor v letu 1941 in 1942. Dež, ki je padel v aprilu in v začetku maja, pa je položaj bistveno spremenil in sedaj pričakujejo, da bo letošnja letina krme prav obilna. Zivinoreji so rešeni skrbi glede prehrane živine v bodoči zimi in se lahko odločijo, da držijo večje število živine. Zboljšanje položaja glede letine krme ima tudi za posledico, da kmetje neradi prodajajo živino in mnogi še dokupujejo živino, zlasti živino za pitanje.

— Pričetek poslovanja italijansko-bolgarske in nemško-bolgarske kmetijske ustanove. Iz Sofije poročajo, da sta pričela poslovati nedavno ustanovljeni Italijansko-bolgarski zavod za zboljšanje zemljišč in Nemško-bolgarski zavod za kmetijska raziskovanja. Z ustanovitvijo obeh zavodov bodo Bolgari deležni bogatih izkušenj ita-

Gospodarstvo

Madžarsko-italijanski industrijski razgovori

Še ta teden bo prispela v Budimpešto delegacija Fašistične zveze industrijev pod vodstvom veleindustrija Pirellija na razgovore s predstavniki madžarske industrije. Verjetno se bo razgovorov udeležil tudi predsednik Fašistične zveze industrijev prof. Balella.

O priliki tega obiska je budimpeštanski »Pester Lloyd« objavil članek, v katerem poudarja, da so se pred vojno pokazali v Evropi prvi pričetki sodelovanja med predstavniki industrije posameznih dežel. Položaj, ki ga je ustvarila vojna, je razbil prejšnji ozki okvir in danes gre priznati, da se je pred vojno pokazalo sodelovanje med vsemi kontinentalnimi evropskimi državami, to tem bolj, ker so na eni strani prečala trenutna vprašanja vojne gospodarstva, na drugi strani pa se deloma pojavljajo že vprašanja, ki bodo po končani vojni postala aktualna in ki bodo zahtevala tesno medsebojno sodelovanje. Zato je na dlani, da so se zastopniki italijanske in madžarske industrije že ponovno sestali, da izmenjajo misli in da iznesejo svoje poglede glede bodočih nalog. Pri italijansko-madžarskih sestankih pa ne gre samo za izmenjavo misli v gospodarskem področju, temveč so ti sestanki tudi potrebni glede na dolgoletno politično prijateljstvo med italijanskim in madžarskim narodom, ki bo prevladovalo tudi na novem sestanku.

Na dnevnem redu tega sestanka so vprašanja, ki se tičejo italijansko-madžarskih gospodarskih odnosov, zlasti pa vprašanja, ki se nanašajo na tekstilno, kemično, strojno in elektrotehnično industrijo. Tudi problemi splošnega pomena bodo obravnavani s posebnim ozrom na povojna obnovitvena dela, pri katerih bosta sodelovali obe državi. Sestanek predstavnikov industrije bo nudil priliko tudi za razgovor o vprašanju mednarodne delitve dela v okviru velikih povojnih obnovitvenih del, seveda kolikor ta dela posegajo v akcijski radij industrijskih podjetij obeh dežel. Pomen razgovorov pa je končno v osebnih stikih med osebnostmi ene in druge države. V tem pogledu bo Madžarski v zadostne, da bo lahko nudila odličnim predstavnikom italijanske industrije priliko, da se prepriča o napredku industrihizacije na Madžarskem.

Inž. Smrtnik—Čuk: Praktično knjigovodstvo

V naši gospodarski strokovni literaturi smo dolgo občutili pomanjkanje učne knjige za knjigovodstvo, primerne tako za šolo, kakor tudi za prakso. Sedaj pa smo v kratkem presledku dobili kar dve taki knjigi. Prejšnji mesec smo poročali o novi Sličevi knjigi, te dni pa je bila izdana v založbi »Praksis« knjiga z naslovom »Praktično knjigovodstvo v zvezi s trgovinom, trgovskim računstvom, kalkulacijo ter organizacijskimi načrti«, ki jo je napisal inž. ekon. Oskar Smrtnik s sodelovanjem komerc. Ivana Čuka.

Namen knjige je, knjigovodstvo in druge komercialne predmete, kakor trgovsko računstvo, trgovstvo (pravo) in gospodarske pojme tako povezati in prežeti s prakso, da bi iz vsega tega nastala celota, ki bi omogočila delu vsakomur, začetniku in izkušenemu, teoretično in praktično. Sam avtor poudarja v predgovoru, da je skušal čim bolj povezati teorijo s prakso, kajti težaven je prav prehod iz teorije v prakso. Knjiga naj pomaga zgraditi most med teoretičnim in praktičnim knjigovodstvom ter nuditi čitatelju pomoč in izobrazbo na trgovskem in gospodarskem polju. Družbeno knjigovodstvo je obdelano samo v manjšem obsegu, ker ima avtor namen izdati še eno delo, posvečeno družbenim oblikam, zadržanju štivu, bančnemu knjigovodstvu, analizi bilanc, knjigovodstvo gozdnih in kmetijskih gospodarstev ter knjigovodskim posebnostim.

Praktično prikazuje avtor knjigovodstvo v številnih primerih knjigovodstva, pri čemer je obravnavana snov razdeljena tako, da je vse, kar spada h knjigovodskim knjigam, tiskano na belem papirju, tolmachenja in pojasnila so tiskana na rumenem papirju, pojasnila na knjiženje pa na rdečem papirju. Obsežene so vse računske operacije, ki se tičejo dvojnega in ameriškega knjigovodstva, obrtnega in industrijskega knjigovodstva, nadalje so obravnavani primeri knjiženja komisionarja in komitenta, primeri enostavnega knjigovodstva, prav tako pa je obrazloženo kartotečno papirno knjigovodstvo in v manjšem obsegu tudi družbeno knjigovodstvo. Knjiga se dobi v knjigarnah in pri avtorju (inž. O. Smrtnik, Celovška 14), s prilogi obsega 250 strani in stane broširana 68 lir, vezana pa 78 odnosno 85 lir.

Gospodarske vesti

— Družba Montecatini bo zgradila kemično tovarnico na Hrvaškem. Iz Zagreba poročajo, da je zagrebška podružnica znane italijanske kemične tvrdke Montecatini dobila od hrvaškega ministrstva za narodno gospodarstvo dovoljenje za gradnjo velike tovarnice žveplene kisline, superfosfata in modre galice. Z ustanovitvijo te tovarnice bo zlasti povečana hrvaška proizvodnja fosfornih umetnih gnojil.

— Pridelek krme in živinoreja v Italiji. Letos spomladi je kazalo, da pridelek krme spričo suhega vremena ne bo znanen in da bo razmeroma malo krme kakor v letu 1941 in 1942. Dež, ki je padel v aprilu in v začetku maja, pa je položaj bistveno spremenil in sedaj pričakujejo, da bo letošnja letina krme prav obilna. Zivinoreji so rešeni skrbi glede prehrane živine v bodoči zimi in se lahko odločijo, da držijo večje število živine. Zboljšanje položaja glede letine krme ima tudi za posledico, da kmetje neradi prodajajo živino in mnogi še dokupujejo živino, zlasti živino za pitanje.

— Pričetek poslovanja italijansko-bolgarske in nemško-bolgarske kmetijske ustanove. Iz Sofije poročajo, da sta pričela poslovati nedavno ustanovljeni Italijansko-bolgarski zavod za zboljšanje zemljišč in Nemško-bolgarski zavod za kmetijska raziskovanja. Z ustanovitvijo obeh zavodov bodo Bolgari deležni bogatih izkušenj ita-

lijanskih in nemških strokovnjakov na področju pospeševanja kmetijstva.

— Oskrbovalni predpisi v Nemčiji. Po navodilih nemške gospodarske skupine za kovinske izdelke se smejo odslej v Nemčiji izdelovati železne postelje in železno pohištvo za bolnišnice le v enotnih tipih, kar velja za vse proizvajalce od 1. septembra naprej. — Ker so sedaj tovarni avtomobili v Nemčiji že po večini preurejeni na pogon z generatorskim plinom, je nemški državni prometni minister izdal predpise glede preureditve osebnih avtomobilov, taksijev, bolniških avtomobilov itd. na pogon z generatorskim plinom. Preurejeni bodo seveda le oni osebni avtomobili, ki se iz vojno-gospodarskih razlogov nujno potrebujejo. — Po največjih predpisih se smejo v bodoče posede za mleko prodajati le na podlagi nakupnega dovoljenja. Ugotovitev potrebe nakupa je prepuščena glavnici zvezi za gospodarstvo z mlekom, masebo in jajci. Mlekarne bodo po možnosti same razdeljevale te posede.

— Gospodarske vesti iz Hrvaške. Za likvidacijo obveznosti, ki so nastale pred 10. aprilom 1941 iz blagovnega prometa med Hrvaško in Madžarsko, je bil lani v jeseni sklenjen poseben sporazum, ki je bil te dni podaljšan do 14. oktobra t. l. — Zagrebška delniška pivovarna in tovarnica slada je imela te dni svojo 50. letno skupščino. Pri glavnici 20 milijonov kun je družba zabeležila 5.6 milijona kun čistega dobička. — Prva hrvaška štedionica je v letu 1942 zabeležila čisti dobiček 8.29 milijona kun, skupaj s prenosom iz prejšnjega leta pa znaša dobiček 10.47 milijona kun. Po sklepu glavne skupščine bo porabljenih 3.8 milijona kun za izplačilo 4 odstotkov dividende, 1.9 milijona kun za dotacijo rezervnemu skladu, 1.9 milijona kun za dotacijo pokojninskemu skladu, in 500.000 kun za dotacijo novemu skladu za stipendije, medtem ko bo ostanek 2 milijona kun prenešen na novi račun. — Obča kreditna banka v Zagrebu je za preteklo leto zabeležila 2.89 milijona kun čistega dobička in znaša skupaj s prenosom iz prejšnjega leta celotni dobiček 6.6 milijona kun pri glavnici v višini 40 milijonov kun. — Dne 4. maja je bila v Berlinu ratificirana nemško-hrvaška pogodba o malom obsejnem prometu. Glede na izvršeno ratifikacijo se je pogodba pričela izvajati 5. junija t. l.

— Nemčija je dobavila Hrvaški semensko ajdo in proso. Iz Zagreba poročajo, da je hrvaško glavno ravnanstvo za kmetijstvo že lani napravilo potrebne korake, da zagotovi kmetom za letošnji setev potrebne količine semenske ajde in semenske proso. Nedavno je to seme prispelo iz Nemčije, ki je dobavila 30 vagonov ajde in 20 vagonov proso. Glavno ravnanstvo je sedaj odposlalo v posamezne predele Hrvaške 27 vagonov ajde in 17 vagonov proso. To seme bo razdeljeno kmetom pod pogojem, da bodo odstopili od novega prileka enako količino glavnemu ravnanstvu. Nekaj semena je glavno ravnanstvo še rezerviralo za primer, če bi nastala potreba po semenu zaradi eventualnih elementarnih nezdov. Po objavljenih podatkih je Hrvaška v letošnjem letu uvozila iz Nemčije še naslednje količine semen: 250 vagonov semenske pšenice, 300 vagonov semenskega ječmena, 30 vagonov ovs, 26 vagonov semena sladkorne pese poleg znanih količin drugega semena.

— Francoski državni dolg. Po uradnih podatkih iz Vichyja se je francoski državni dolg v teku leta 1942, knjigovodstveno povečal od 881 na 1066 milijard frankov. Narasel je torej v enem letu za 21%. V teh številkah je upoštevan državni dolg pri Francoski banki, ki je v teku lanskega leta narasel od 227 na 295 milijard frankov. Kratkoročni in srednjeročni dolg se je dvignil za 31 milijard, dolgoročni dolg pa za 12.5 milijarde, medtem ko se je večni dolg zmanjšal za 19.3 milijarde. Z obnovo gornjih podatkov so demantirane preterane vesti o obsegu zadolžitve. Objava je ugodno vplivala na razpoloženje v finančnih krogih, ker so raznašali vesti, češ da je dolg narasel že na 1500 milijard frankov.

— Omejitve prodaje kmetijskih nepremičnin v Srbiji. Po najnovejših predpisih sta nakup in prodaja kmetijskih nepremičnin v Srbiji prepovedana, če od

Ing. Franc Urban:

Naša rodbinska in hišna imena

Pečnik je bil lahko pečinar, prebivalec kje v pečeh, pečinar, kot je to tudi Pečevnik. Mnogo imamo krajev: Mirna peč, Bela peč, Gadova peč, Krvava peč, Male peč. Podpeč, Spodnje pečke, Podpečnik.

Pečnik pravijo zidanemu sedežu ob kmečki peči, ki ga sicer imenujejo zdec, zidec, zapečnik.

Pečnika so zvali kurjača peči, zlasti pri raznih plavžarskih in podobnih pečeh.

Kdor nosi hlebec peč k peku ali v tujo peč temu pravi pek in lastnik krušne peči, da je njegov pečnik.

Pa imamo še cvetlico z imenom pečnik. Pezdri nam je zdaj še najbolj znan iz sv. pisma in pridig, da ne iščimo pezdrija v očesu bratovem, ko nam samiti tiči debelo bruno v lastnem. Bog pomagaj! Pezdri so sneti ali bolje drobni, ki odpada kadar lan tarejo. Tedaj drobni kosci zunanjih stebelnih oklepov pri lanu, ki obdaja predivna vlakna.

Plavec plavi les, splave in drugo po vodi. Pa je plavec = plavač, ki plava v vodi. Plavec je sajavi plavžar, ki topi ali plavi rude in kovine. Plavec je med piticami ona zvrst, ki ima noge opremljene za plavanje. Končno je plavec lahko človek ali žival plavkaste (pšenične) barve. Menda je barva odločevala pri imenu naših Plavcev.

Puc pomeni isto kakor Mrhar, človeka, ki je pospravil mrhovino, konfederca. Menda je Pucelj v sorodu s Pucem.

Peklenik je naš izraz za peklenca ali za hudica. Ali pa ni morda peklenik slovenski izraz za pežavita, ki je pekili, mučili, natezovali ljudi, tedaj isto kakor peklicev = mučitelj.

Plahtu je velika rjuha, velika plahta ali sploh velika plošča, n. pr. leda, maha.

Pa so nekaj v dobrih starih časih dejali plašljivim ženščinam, ki so plašljivo in tiho počestovale okoli vogalov za svojimi moškimi plenom, prav tako plahtu. Qi dobri stari časi! Zdaj so plahtu kar malo plašne, nesramno plahtariti kar ob belem dnevu. O tempora, o mores!

Naš plahtu je bil najbrže samo bolj plah in boječ, manj borben človek.

Plevnik je piel na njivi, plevce. Pa je plevnik jama, kamor mečejo pleve, in tudi posteljna blazina, na kateri ležimo in je napolnjena in natrpana s plevami. Drug izraz za takšno blazino je, plevnica.

Padarji so bili vselej imenitni ljudje. Spisal vam bi debelo knjigo o tem važnem stanu, pa naj bi se začel pri Homeru ali pri mični Suzani in obeh svetopisemskih starih, ki sta jo oprezavala v kopeli. Vedno se je človek rad kopal, vedno je gradil kopeli in padar je bil vedno njih prepotrebni spremljevalec. Že stari Rim s svojimi zasebnimi in javnimi kopališči, z vsem razkošjem in živoprestim njihovim življenjem nas preseneča. Enako nas preseneča, če stopamo v rožnem soju Aladinove briljave po kopelih Haruna el Rašida, gospoda vseh pravičarjev in ljubljence Alahovega, po prostranem Bagdadu ali kje drugod na Jutrovem.

Padar pa ti ni samo oskrbel prijetne kopeli ter te odgnal in okopal, ampak je puščal kri, obvezoval rane, bril in strigel, mešal praške, maže in zdravil bolne in zdrave, Vsako mesto in mestice je imelo pri nas svoj kopel (Badstube), kjer si se znebil umazanije, skopal in si oparil boleče ure v vroči vodi.

Padar je za male novice poskrbel zdaj za zdravilo in mažo, pa tudi za praške, kapljice, tobške in naveske za trdosrčno dekle, ki ni marala za svojega vnetega častilca.

In naši Padarji in Badarji so potomci teh imenitnih ljudi.

Puhar (Pucher) je lepo slovensko ime ter pomeni veliko vodno (mehanično) kladivo, ki je puhalo in tolklo po večjih kosih kovnega železa, katerega so predelavali.

Proj je vsak razpnični les, razpnična. Proje imajo tkalci na stavbah. Pri ročnih delih imajo okoge ali četverkotne proje = šivalne okvirje (Nährahmen), da napnejo tkanino pred počenjem šivanja.

Pavčnik, Palčnik je ime za oni del rokavice, kamor vlikamo svoj palec. Če si obvezemo ranjen palec in ga zavaruemo s posebnim tokom (žokom), ta tok imenujemo palčnik. Nekateri rokodelci si pri svojem delu zavarujejo prste, predvsem palec s kosom usnja. To krpo prav tako zovejo palčnik.

Kosiše (držaj kose) ima nekod poseben ročnik za levo roko! In ta ročnik ima ime palčnik, pač zato, ker prav palec najbolj trpi in je najvažnejši ud pri držanju ročnika in kosenju. Senene vile imajo svoj

palčnik, kakor se zove srednji in nekoliko krajši roglj senenih vil.

Imel smo pri nas dobrega, že zdavnaj pokojnega, pa včasih hudomušnega fajmoštra gospoda Lovrenca. Pri velikonočnem izpraševanju je zastavljal gospod Lovrenc staremu Češirku težko vprašanje, kako se razlikujejo božje osebe med seboj v sv. Trojici. Stari očanec je bil navihani in prebrisan in se je izvil iz zagate z zvinitim vprašanjem: »Če mi razložijo gospod fajmošter razliko palčnika od ostalih dveh rogljev mojih senenih vil, pa vam bom mogel odgovoriti na vprašanje o sv. Trojici. Odkrhnite palčnik ali tudi le kateri drugi roglj, tudi le en sam, pa ni več vil. Kateri roglj pa je važnejši, pa vam niti za vile ne vem povedati.«

Pa je bil baže gospod Lovrenc kar za dovoljen z odgovorom in je sam pojasnil težko vprašanje.

Palčniki so dalje pri stopah v mlinu kilnasti vzvod, ki dvigujejo stopne pahe. Ne-

katere vrste gonilnih koles imajo posebne vrste zob, palčnike imenovane.

Tudi v rastlinstvu imamo palčnik. Kdo je dal našim Pavčnikom in Palčnikom ime?

Palčiska pravijo naši mlinarji oni moki, ki se raztrese in razpraši po mlinu, ter jo od časa do časa skupaj zmetajo in porabi za oblogo živini.

Povirek je vsaka palca, drog, zlasti če na njem kaj nosimo.

Peček je zdec, z'dec ali zapeček, na katerem sedimo ob peči, pa peček = pečka v grozdni jagodi ali v sadju. V rastlinstvu imamo tudi pečke.

Pregrad pomeni leseno pregradno steno, tudi prostor, katerega pregradimo ali ogradimo. Pregrad je predelek na polici, v miznici ali kje drugod. Pregrad je vsaka pregradna stena v oborih, strugah. Najbrže je prebival nekdanji naš Pregrad, kjer ob taki pregradi.

Plužnik je izdeloval drevesa, pluge. Pa je plužnik tudi kolo pri drevesu ali plugu.

Borba ob Kubanu

Nemški vojni poročevalec Kurt Honolka piše:

Ze tri mesece srečujemo v poročilih Hitlerjevega glavnega stana skoro vsak dan omembo kubanskega predmostja. Medtem ko je na ostalih odsekih vzhodnega bojišča izza zloma sovjetske zimske ofenzive vladala priličen mir, izzemši krajevne spopade, je ozka fronta med Azovskim in Črnim morjem prizorišče žilave, ogorčene, vedno na novo vzplamtevalje borbe. Divizije na tem odseku so stalno izpostavljene sovražnim napadom, s katerimi je sovražnik skušal motiti premike nemške kavkaške armade.

Čemu ta napad mesece in mesece trajajočih ogorčenih borb? Za kaj gre prav za prav na Kubanu? Če primerjamo to bojišče z dimenzijami vzhodnega področja, je to le kratko bojišče. Lok, ki sega od Novorosijska proti vzhodu ter se končuje pri lagunah ob Azovskem morju, meri v dolžino komaj 120 km. Toda že sam pogled na zemljevid kaže, kako velik je pomen tega ozemlja. Sovražnik se tega prav dobro zaveda. Njegov končni cilj je uničenje ali vsaj ločitev nemško-rumunskih divizij in pridobitev kerške ožine.

Bojiščevo ki so podvzeli vse mogoče poskuse, strahali se niso nobenih žrtv, da bi se polastili imenovanega ozemlja. Ponovno so poskusili, da bi se približali lagunam s čolni od severa ter napadli nemško rumunske postojanke za hrbtom. Poskusi so tudi pokazali, da Rusi ne štedijo pri množestvenih napadih z oklepniki. Navzile temu, da so imeli pri vseh teh poskusih ogromne izgube, pa niso opustili borbe na tem odseku. Se vedno gre za proboj fronte. Februarja meseca so skušali vdreti v pristanišče Novorosijsk z morja, potem so se skušali izkrcati na goratem in gozdnatem nabrežju predmostja — vse brez uspeha. Največ, kar se jim je posrečilo, je bilo to, da so se izkrcali na jugu Novorosijska ter pridobili nekaj kvadratnih kilometrov ozemlja.

Seveda pa le mimogrede, kajti ognjena toča nemških sturmoglavcev je na koncu vse izkrcane oddelke pokosila in uničila. Svojeval pravega cilja, obkolitve zavezniških divizij, niso Rusi nikoli dosegli. Niti postranski ciljev, kot je n. pr. zasedba primerne odskočnice v hrbtu nemško-rumunskih čet niso mogli doseči. Novorosijsk je slej ko prej v rokah nemške vojske. To je negativna bilanca sovjetskih napadov v tem predehu. Kakšna pa je podoba nemško rumunske obrambe? Kubansko predmostje je svojevrstna strateška postojanka, ki ima v strateškem sporu med čema nasprotnikoma različno ceno. Pridobitev večjega ali manjšega prostora v tem predelu je brez bistvenega pomena.

Popolnoma brezpomembno je tudi, če se fronta na vzhodu ali zapadu skrajša za kakšen tucat kilometrov. Kajti vsak kvadratni kilometer ozemlja je vreden samo toliko, kolikor krvi morajo preliti in kolikor orožja in oklepnikov morajo Rusi žrtvovati zato, da ga zasedejo. Bistvenega pomena je samo to, da lahko razmeroma šibke nemško rumunske sile vežejo mnogo večjo sovražno premoč, katero m'rajo Rusi dovajati semkaj z drugih odsekov vzhodnega bojišča. Nemški in rumunski vojaški oddelki stojijo ob Kubanu nasproti celih pet sovražnih armad in čeprav sovjetska armada po številu ni enaka nemški armadi, vendarle pomeni to dejstvo znatno oslabeitev boljševiške celokupne

fronte. Tudi v zraku je razmerje približno podobno. Celi dve sovjetski zračni armadi sta vezani na operacije v tem odseku.

V nemških vojnih poročilih se je zadnje čase čisto omenjalo, da so nemška borbena letala nastopila v številu po več sto letal na razmeroma majhni fronti. V aprilu se je čisto primerilo, da je do 1500 letal na Kubanu vzletelo proti sovražniku. Posadke sturmoglavcev so se vzdignile v zrak po petkrat do šestkrat na dan. To je bila pravcata letelca artilerija, ki je neprestno sekala vrzeli v boljševiške postojanke. Rušilna in borbena letala so v nizkih poletih posegala v spopade na zemlji. Toda tudi lovci in transportna letala so na tem odseku obilno zaposlena. Treba je namreč vedeti, da zavisi borbeni uspeh tukaj od dobre preskrbe s strelivom in živili. Celo ranjence je treba odvažati s te fronte s transportnimi letali. Pri tem pomagajo Nemcem zlasti dodeljena jim letalska krčila s hrvatskimi in slovaškimi piloti.

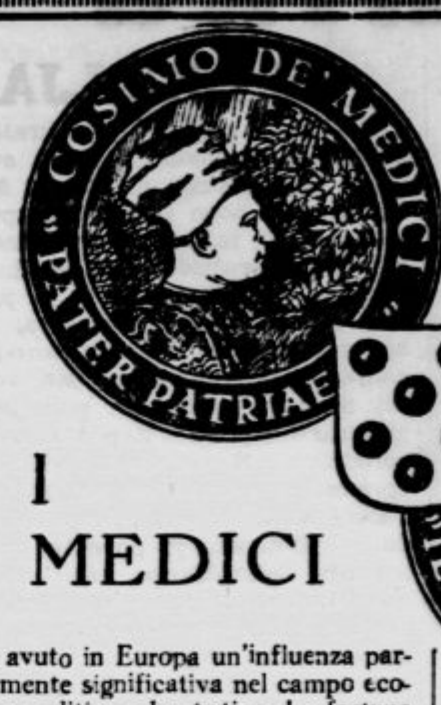
Meseca aprila so se razvijale nad kubanskim predmostjem zračne bitke velikega obsega. Ker Nemci napadajo z močnimi skupinami borbenih letal, se je ponovno zgodilo, da so napadali s svojimi krčili naravnost očistili nebo. V zadnjih dnevih so napadi boljševikov vzplameli z novo silovitostjo. Te borbe so zelo hude. Vršijo se borbe za vsako posamezno vas, da celo za vsako posamezno polje. Borba na tem ozemlju je tako žilava, da se ne da primerjati z borbami na ostalih odsekih vzhodnega bojišča. Sovražnik napade čestokrat z 80 do 100 oklepniki hkratu.

Treba je povedati, da ga zadržujejo samo izredno krvave izgube, da ne sili še bolj naprej. Toda doslej so se vsi poskusi končali s neuspehom. V začetku aprila je izdal Stalin dnevno povelje, ki pravi, da se morajo sovjetski vojaški oddelki najpozneje do 1. maja polastiti kerške ožine. To se seveda ni zgodilo in se tudi ne bo zgodilo. Kajti bojišče ob kubanskem predmostju je za boljševike pravcato obrambno bojišče za vse njihove rezerve.

Opozorilo potražnikom kuriva

Dogaja se, da mnogi izmed potražnikov nimajo potrebne uvidenosti in v današnjih izrednih časih odklanjajo prevzem šentjanškega in kočevskega premoga od trgovcev s kurivom ter zahtevajo, da se jim dobavi le trboveljski premog, katerega je na razpolago znatno manj kakor domačega.

Ker trgovci morajo prevzeti polovico domačega premoga, ako hočejo dobiti ostale trboveljskega, bi gorenji postopek v svojih posledicah onemogočil izvrševanje razdelitve premoga in bi pomenil protežiranje enih strank na škodo potrpežljivosti drugih. Zato je Pokrajinski svet korporacij izdal odredbo z dne 4. t. m. št. 1399, po kateri se mora vsem strankam brez izjeme, ko zahtevajo premog, najprej dobaviti polovico v šentjanškem, odnosno kočevskem premogu, kateri od obeh bo pač na razpolago ob času dobave, in se jim šele nato, ko so prevzeli polovico pripadajoče jim količine premoga iz zavednih rudnikov, sme dobaviti ostanek v trboveljskem premogu. V nobenem primeru trgovci ne smejo postopati obratno in so

MEDICI

I

MEDICI

hanno avuto in Europa un'influenza particolarmente significativa nel campo economico, politico ed artistico. Le fortune e l'ascesa di questa grande stirpe, unica fra i grandi mercanti mondiali del rinascimento, descrive un avvincente ed informatissimo articolo nell'ultimo numero di "Signal", appena uscito. Questo stesso numero del grande illustrato europeo contiene altre interessanti informazioni italiane, nonché argomenti di attualità e di svago nella parola e nell'immagine.

In vendita ovunque a L.3.—
Per informazioni, numeri di saggio
Ufficio propaganda abbonamenti

Naprodaj povsod po L.3.—
Na ogled številke brezplačno
«Signal» Milano, via Settala 19

osebno odgovorni za pravilno izvrševanje razdelitve kuriva.

Nakaznice za kurivo se glasijo na premoget kot tak ter drva in ne dajejo zato strankam nikake pravice zahtevati libavo izključno trboveljskega premoga. Strankam, ki odklanjajo prevzem najmanj polovico šentjanškega premoga, bodo nakaznice za kurivo razveljavljene. Trgovci s kurivom so dolžni javiti imena takih strank in številke nakaznic v svrhu nadaljnje postopka Pokrajinskemu svetu korporacij.

Opozorjamo na gorenje besedilo citirane odredbe Pokrajinskega sveta korporacij in priporočamo potrošnikom, da jo v lastnem interesu vpoštevajo ter pohitijo z naročili premoga sedaj, ko je dana prilika za takojšnjo dobavo.

Sindikar trgovcev s kurivom.

Iz Hrvatske

Nadškof dr. Stepinac se je vrnil iz Rima. Pretekli četrtek se je z letalom vrnil iz Rima hrvatski metropolit zagrebski nadškof dr. Alojzij Stepinac.

Nov ravatelj državnih monopolov. Na predlog finančnega ministra je bil imenovan za upravitelja ravateljstva državnih monopolov v Zagrebu Petar Premužič.

Priprave za proslavo Antonovega. Iz vse Hrvatske prihajajo poročila, da bodo tudi letos v mestih in na deželi svečano proslavili Antonovo, ko praznuje Poglavnik svoj god. Priprave so v polnem teku.

Ugledna krimska muslimana v Sarajevu. Pretekli teden sta prišla v Sarajevo ugledna muslimanska javna delavca s Krima dr. Abdulah Zihni Sapsal in Mustafa Edige Kusmal, da se seznanim z razmerami, v katerih žive hrvatski muslimani. Iz Sarajeva sta ugledna gosta odpotovala v Bozarijo in nato v Rumunijo.

Iz Nemčije so se vrnil častniki in podčastniki. Preteklo soboto je prišla na zagrebski kolodvor skupina častniških in podčastniških pripravnikov, ki se je nekaj časa mudila na strokovni vojaški izobrazbi v Nemčiji. Na kolodvoru je povratnike sprejel nazivnik hrvatskih oboroženih sil general štanec in jih pozdravil s krajsim govorom. Častniški in podčastniški pripravniki so nato defilirali pred vrhovnim nadzornikom oboroženih sil.

Stoletnica največjega zvoča zagrebske stolice. Dne 3. junija je minilo sto let, odkar je bil vlit največji zvon na Hrvatskem, ki je v zagrebski stolici. Ob tej priliki je tudi zagrebska radijska postaja posvetila del svojega sporeda v proslavo pomembnega jubileja.

V petih letih se je rodilo 881.052 otrok. Statistični odsek glavnega ravateljstva za socialno skrb je objavil za razdobje

od leta 1935. do 1939. število rojstev. V omenjenih letih se je rodilo na Hrvatskem 881.052 zakonskih otrok in 44.675 nezakonskih otrok. Če odbijemo od tega števila smrtnne primere, kaže prirodni prirastek prebivalstva v petih letih 416.463. Od tega števila odpadne na podeželje 405.723, na mesta v Zagrebom vred pa samo 10.740 novorojencev.

Milijonska zapuščina društvu »Napredk«. Na skupščini hrvatskega kulturnega društva »Napredka« je tajnik med drugim poročal tudi o zapuščini dr. Vladimira Horvata, ki je oporočno zapustil »Napredku« in »Hrvatskemu Radišu« 15 milijonov kun.

Reševalna postaja v Zagrebu je imela v maju 833 prevozov. Prevoženih je bilo 6320 kilometrov. Pri nesrečah so reševalci intervenirali 87 krat, pri hitrih obolenjih 33 krat, mrtvih je bilo prepeljanih 6 oseb, drugi prevozi pa so bili običajni.

Kruh iz novega žita. V južnih krajih Hrvatske prinašajo kmetje v mlino že letošnji ječmen, ki je precej dobro obrotil.

V Zagreb je prišel cirkus. Pretekli teden je prišel v Zagreb potujoči cirkus bratov Kočka. V soboto je bila prva predstava.

Deveta „Dobra knjiga“, ki izide v prvi polovici meseca junija, bo roman ALBE DE CESPEDES:

„NAZAJ NI POTI“

(Nessuno torna indietro).

S tem romanom si je mlada italijanska pisateljica pridobila svetovno slavo. V nekaj letih, odkar uživa v svoji domovini priljubljenost pri občinstvu in priznanje kritike, je bila ta nenavadna knjiga prevedena v devetnajst jezikov, kar zgovorno priča, da odgovarja željam in okusu sodobnega bralca. Pestrost oseb in raznovrstnih dogodkov, ki se odvijajo v najrazličnejših okoljih, delata to čudno novost že na zunaj privlačno. Povsod je vidna tista redka sposobnost, da se zna avtorica omejiti na bistveno in zadeti značilno, kar povzroča, da ima čitatelj najgloblji užitek.

Knjiga je od začetka do konca pisana z osvajačo, lahкотno, svežo virtuoznostjo, z ostroumnim psihološkim opazovanjem in z jasnim etičnim občutjem. Roman nam odkriva ne le zanimiv pisateljski temperament, temveč tudi tisto, kar bralci zmeraj instinktivno iščejo: slikovit svet in skupino ljudi v vrtincu življenja in usode.

Prof. Škerlj velja in slovi kot priznan analitik in pravnem razglabljanju na temelju svojega ogromnega in globokega znanja tujih zakonodaj s področja trgovskega in sploh državljankega prava. Pisec se je lotil stvarine, ki je v doktrini najmanj obdelana. Obravnava skoroda vse srednjeevropske zakonodaje, pri čemur daje povsod nasvete glede lege ferenda.

Vsem razpravam je dodan kratek skrajšan resimé v italijanskem jeziku.

Z Razpravami pravnega razreda naše AZU imamo slovenski pravnik kar tri stalne pravniške zbornike: »Slovenski Pravnik«, Zbornik znanstvenih razprav in Razprave. Prvi je namenjen izključno pravni praksi; S. P. vzdržuje vprav zaradi tega važno prilogo sodnih odločb v civilnih in kazenskih stvareh in v zadnjem času tudi odločbe v upravnih stvareh; drugi (ZZR) naj izpriča znanstveno višino naše pravne fakultete in razprave tega zbornika so v veliki meri važne tudi za znanstveni svet. Razprave Pravnega razreda v neki vrsti ravno tako služijo v orientoacijo zunanjemu znanstvenemu svetu, vendar pa s posebnim poudarkom, da mora biti poglavitna naloga v njej priobčenih razprav podrobno raziskavanje naših domačih razmer katere koli vrste. Prav zaradi tega morajo razprave — če ne izključno, pa vsaj v večji meri — prikazovati domače pravne in gospodarske razmere v njihovem zgodovinskem razvoju, kajti vprav tako znanstveno delo spada v strogi okvir naše AZU, ki je vezana na normo iz čl. 3. Uredbe o ustanovitvi in ureditvi AZU z dne 11. 8. 1938. Primerjaj v tej zvezi tudi začetni letovni program AZU, podan v prvem Letopisu AZU, ki je tvoril temelj za izdelavo

KULTURNI PREGLED

Drugi zvezek pravnih „Razprav“

Po enoletnem presledku, ki je za vojni čas kar opravičljiv, nas je Pravni razred AZU prijetno presenetil z drugim zvezkom Razprav, ki je posvečen spominu treh velezaslužnih članov-pravnikov Akademije.

Pravni razred je izgubil v čeku poldruga leta kar tri odlične redne člane (polovico): dne 10. maja 1941. je umrl dr. Rado Kušej, utemeljitelj slovenske kanoničistične vede (cerkvene pravo). V prvem zvezku je bil še zastopan z razpravo: »Cesar Jožef II. in papeževe prvenstvene pravice«.

Dne 10. oktobra 1941. mu je sledil v večnost dr. in dr. h. c. Metod Dolenc, ki je s svojimi številnimi raziskovanji in deli postavil trdne temelje slovenski pravnozgodovinski znanosti. Zamislil je zbirko »Pravni spomeniki slovenskega naroda«; njegovo življenjsko delo »Gorske bučke« zavzema prvi zvezek te za slovensko pravno zgodovino tako pomembne zbirke.

Končno nas je zapustil 1. septembra 1942. dr. Gregor Krek, ki si je postavil s svojim z veliko erudicijo pisanim delom »Obligacijsko pravo« (1937) trajen in časten spomenik v slovenski pravni literaturi, da ne omenimo drugih njegovih, če ne tako številnih, pa vedno izvrstno in globoko izdelanih pravnih spisov. »Lastnina na divjačini« je morda Krekovo najbolj temeljito delo. Pok. Krek je bil tudi prvi generalni tajnik AZU.

Drugi zvezek razprav obsega v celoti pet študij in sicer s področja narodnogospodarske vede, pravne orientalistike (hetskopravo), kazenskega prava, pravne

filozofije v zvezi s civilistiko in končno iz trgovinske discipline.

Prof. Bilimović je zastopan z razpravo »Nekoliko dinamičnih shem gospodarskega procesa«; ta študija tvori nekako nadaljevanje razprave iz prvega zvezka o »Ekonomske tabeli Françoisa Quesnaya«. Prof. Bilimović je vnet pristaša matematično statistične metode v narodnogospodarski vedi; ta metoda, ki naj ugotavlja empirične gospodarske zakone na temelju skrbno zbrane statistične gradiva, je bila klasični šoli narodnogospodarske vede docela neznan. Danes se številni nacionalni ekonomski poslužujejo za ugotovitev gospodarskih zakonov te metode, t. j. tkzv. gospodarske shematike, ki bo — kakor vse kaže — zrasla v posebno novo panogo gospodarske vede. Trditvi smemo, da predstavlja ta metoda že prav uspešno sredstvo znanstvenega raziskavanja gospodarskih pojavov. Pisec je v tej smeri napisal že številne razprave. Omenimo naj samo obširno študijo »Nauk o konjunkturah« ZZR VIII; vprav z njo je uvedel prof. Bilimović v našo gospodarsko literaturo to novo strujo in je prav v tej študiji novo metodo podrobneje obrazložil.

Pisec podaja v svojem novem spisu v celoti skrbno sestavljenih šest shem, ki ponazarjajo, bogato, vedno menjajoče se gospodarsko dinamiko. Le ozek okvir teh vrstic ne dopušča, da bi se z zanimivimi shemami podrobneje bavili.

Temeljite razprave pisca, ki so v skladu s to novo strujo narodnogospodarske vede, v neki meri zavračajo povprečni gospo-

darstveniki zaradi številnih matematičnih obrazcev: po mnenju pisca pa ti obrazci za svoje razumevanje ne zahtevajo večje matematične izobrazbe kakor tisto, ki jo podaja srednješolski učni načrt.

Prof. Korošec je prispeval študijo »Podelitev hetitske pokrajine Dattashe Ulmi Tešupue«.

Pisec se, že vrsto let bavi s pravno orientalistiko, katere ustanovitelj je njegov akademski učitelj in mentor dr. Pavel Koschacker, ki je inavguriral in pospeševal piscev študij klinopisnih prav. V tujem znanstvenem svetu je znana pisčeva monografija s tega področja: Hethitische Staatsverträge (1931).

V »Slovenskem Pravniku« (1935) je prof. Korošec objavil študijo »Položaj žene po pravu asirske pravne knjige«; l. 1940 ravno tam: »Po sledovih najstarejšega indoevropskega javnega prava« in v ZZR VII. »Sistematika prve hetitske pravne zbirke«.

So to študije svoje vrste, ki so našim pravnikom nekoliko od rok in imajo morda le prešibke zveze z rimskim pravom. Bojim se, da se take razprave vkljub izvrstni znanstveni obdelavi manj čitajo, nego bi drugače zaslužile.

Prof. Maklešov prikazuje v skrbno dokumentirani razpravi »Personalistično smer v sodobnem kazenskem pravu«. Za klasično šolo je bilo središče v sistemu kazenskega prava kaznivo dejanje kot tako, ne oziraje se na storilca.

Moderna šola vidi središče v storilcu; ne dejanje, marveč storilca je kaznovati (Liszt). Prav tako pravi italijanski penalist Enrico Ferri: Zakonske norme se morajo prilagoditi storilcu, ne pa dejanju. Iz teh dveh tako različnih struj se je v novejši dobi izcimila srednja struja z evolijsko tendenco: dejanje in storilca je treba skupno presoati. To razpravo bo

Kronika

* **Pogreb generala Bernazza.** V Rimu so te dni pokopali generala Rossiona di Bernazza. Kralj in Cesar se je dal zastopati po svojem ministru dvora, med drugimi odličniki pa sta bila navzoča tudi maršal de Bono ter podpredsednik italijanskega senata Guglielmi.

* **Smrt Rema Baccija.** V Rimu je umrl gr. uff. Remo Bacci, vodja Mednarodnega zavoda za poljedelstvo. V svetovni vojni je bil kot kapetan dodeljen generalu Zopiju na Plavi. Tam si je stekel takšne zaslugе, da je bil imenovan za viteza italijanske krone. Bacci je umrl ob 54 letih zapuščaje vdovo in dva sinova v starosti 14 in 15 let.

* **Dopisnice za zračno pošto.** Italijanska poštna uprava je dala v promet posebne dopisnice za zračno pošto v Italiji, posebno pa za promet z Egejskimi otoki. Dopisnice stanejo 60, odnosno 70 centesimov. Dopisnice po 60 centesimov so namenjene za sporočila vojakom, dopisnice po 70 c pa za korespondenco s civilisti.

* **Prepoved izdelovanja karamel.** Uradni list od 29. maja objavlja dekret, ki pravi, da je za naprej prepovedano izdelovanje kakršnih koli karamel. Prepoved stopi v veljavo dne 30. junija.

* **Popis goveje živine in drugih živali.** Minister za poljedelstvo in gozdove je izdal dekret, ki odreja, da se mora popisati govedo, ovce, koze, prašiči kakor tudi zajci in perutnina, vseh vrst golobov. Popis se bo izvršil po stanju o polnoči 20. julija. Natančne napotke za popis bo izdal centralni statistični urad v Rimu, odnosno pokrajinski prehranjevalni zavodi.

* **»Perfida Anglija«.** Milanski listi poročajo, da bo v najkrajšem času izšla iz tiska publikacija, ki jo bo izdal novinarski sidišket za Lombardijo. Naslov brošure bo »Perfida Anglija«. Brošura bo obsegala sestavke nemškega propagandnega ministra Gobbelsa, ministra Gaetana Polverelija, Farinaccija, publicista Apellusa ter mnogih drugih italijanskih publicistov. Med drugimi bo v brošuri tudi sestavek msgr. Galeazzija, škofa v Grossettu. Vsi pisci obsojajo v svojih prispevkih Anglijo zaradi njenih barbaričnih napadov.

* **Velik orel.** V Bueri pri Ossofi je neki lovec ujel velikanskega orla. Nastavil je roparici past in žival se je vanjo ujela. Živemu orlu so izmerili krila, ki merijo v dolžino 2 m. Orel je imel gnezdo nekje v skalovju blizu Domodossola.

* **Prisad od vbojilja iz iglo.** Pred nekaj dnevi so pripeljali v veronsko bolnišnico 41-letnega advokata Ferdinanda Barbaranija. Mož se je zdel iz iglo, ki je povzročila prisad, zaradi katerega je nastopila čez tri dni smrt.

* **Neprijetno obiranje češenj.** Instalaterju Ademu Fragniju iz Parme je dovolila lastnica nekega vrta v mestu, da si sme nabrati češenj v njenem sadovnjaku. Mož je splezal na drevo in začel nabirati češenje, medtem pa sta prihitala hišnik in hišnica, ki jima je poverjeno nadzorstvo nad sadovnjakom, ter sta Fragnija najprej opsovala, nato sta se ga pa še lotila z orodjem. Raniła sta ga na glavi in nogah, tako da so ga morali z avtomobilom odpeljati v bolnišnico.

Maksimalni cenik

Maksimalni cenik šteje 9, ki velja po naredbi Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino od 10. aprila t. l. naprej, oločja za mestno občino Ljubljansko naslednje cene na drobno (z všteto trošarino):

1. **Kruh** iz enotne moke v kosih od 400 g 2.30 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2.20 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2.20 lire; **testenine** iz enotne moke 3.90 lire za kg; **enotna pšenična moka** 2.70 lire; **enotna koruzna moka** 2.20 lire; **riž** navadn 2.70 lire; **fižol** 6 lire za kg.
2. **Jedilno olje** (olivno) 14.70 lire za liter; **surovo maslo** 28.40 lire za kg; **slanina** soljena 19 lire za kg; **mast** 17 lire za kg.
3. **Kis**, 4% vinski 6.35 lire za liter.
4. **Mleko** 2.50 lire za liter; **kondenzirano mleko** v dozah po 880 g 15.90 lire za dozo, v dozah po 385 g 7.55 lire za dozo.
5. **Stadkor:** stadkorna sipa 8.25 lire za kg v kockah 8.35 lire.
6. **Mehka drva**, rezžagana, franko skladišče trgovca v Ljubljani 33.60 lire za stot; mehki roblanci (žamjanje), približno 1 m dolgi, franko mestno skladišče 40 lire za stot; **trda razžagana drva** 40 lire za stot; **enotno milo**, ki vsebuje 23—27% kisline, 4.10 lire za kg.

IZ LJUBLJANE

u— **Novi grobovi.** Po kratki in mučni bolezni je za vedno zapustil svoje gostilničar in posestnik g. Mihael Majcen. Na zadnji poti bodo pokopnika spremili v četrtek ob 15. iz kapelice sv. Andreja na Žalah na pokopališče k Sv. Križu. — Na poslednjih operacijah je dne 2. junija preminila ga. Natalija Mesnjaeva, rojena Kaškarova. Zapuščaje številno sorodstvo. — Po dolgem trpljenju je zatisnil svoje trudne oči bivši polnadzornik policijskih agentov g. Franc Klincec. Zapuščaje ženo in drugo sorodstvo. K večnemu počitku ga bodo spremili v četrtek ob pol 16 iz kapelice sv. Jožefa na Žalah na pokopališče k Sv. Križu. — Doprnela je po dolgi mučni bolezni soproga železniškega uslužbenca v pokou ga. Marija Kumarjeva, rojena Kr. gljeva. Za njo žalujejo soprog, hčerka, sin in drugo sorodstvo. Pogreb bo v četrtek ob 16 iz kapelice sv. Marije na Žalah k Sv. Križu. — Pokojnim naj bo ohranjen lep spomin, svojem pa izrekamo naše iskreno sožalje.

u— **Še nadalje spremenljivo vreme.** Po ponedeljkovem deževju smo imeli v torek spet prijazen dan. Sijalo je sonce in ozračje se je spet ogrelo na 21.6° C. Kakor smo zabeležili, posvečajo naši kmetje Medardovemu godu posebno pozornost in si želijo ta dan sončnega vremena, da lepo dozorijo žito in da obilno rodijo vinske gorice. Prva želja glede sonca se jim je izpolnila, zljaj je treba samo še želeči, da bi se obneslo tudi vse drugo. V noči na sredo pa se je nebo spet pooblačilo. Včerajšnje jutro je bilo sicer prav toplo, saj smo zabeležili 11.9 C, vendar je barometer čez noč nekoliko padel in je nebo ostalo ves dan zamreženo.

u— **Žalostna prijetelja deževnika.** V »Jutru« smo že nekajkrat pisali o koristnosti črva deževnika. Deževnik se pojavlja po močnih nalivih na površini zemlje in sicer v prav velikem številu. To smo lahko opazili tudi pri zadnjem deževju. Svočjas so prirodoslovci imeli to za navaden pojav, o katerem se ni vredno ubijati glave. Po novejših raziskovanjih pa je bilo dognano, da je pojav prijatelja deževnika na površini pravcata žaloigra. Premočeno kraljestvo deževnika, preavsem vlažni humus, v katerem se deževniki tako radi vzdržujejo, vsebuje le malo kisika. Zaradi tega primanjkuje deževnikom zraka, težko diha in se nemirno preriva po zemlji navzgor. Vendar se jim tak poizkus bega navadno ponesreči. Prejerejo se na površino. Tam pa jih zadene dnevna svetloba, katero le kratek čas prenašajo. Tako torej postanejo številni deževniki žrtve pomankanja kisika in inevne svetlobe.

u— **Najpomembnejša točka koncertnega sporeda Ljubljanskega komornega tria** je brez dvoma Dvojakov veliki trio, ki ima naslov: Dumky. Dvojak je začel to delo v novembru 1890 in ga k. n. c. l. v februarju naslednjega leta. »Dumka« je maloruska beseda in pomeni v ljudski poeziji motiv žalobnega, težkega značaja. V slovenski umetnosti sta podobni naziv uporabila župančič v svoji Dumci in Armič v svoji Veliki simfoniji. V mračnem in otočnem značaju Dumke se mešajo ljubezenska čustva z opojem domače zemlje, njeno šrino, s hrepenenjem, ki je bilo tako značilno za romantiko in z divjo razbrzdano, kakor je lastna le elementarnim, čustveno močnim ljudstvom. Dvojakovo delo sestavlja šest Dumk, t. j. šest različnih motivov, od katerih je vsak instrumentalno sijajno postavljen in prikazan. Dvojak se tu ni poslužil kakor folklor, darsi ne more biti bolj »češke skladbe«, kakor je trio. Poleg tega tria bomo slišali še Beethovnov trio op. 1. št. 3 in P. zettijev Septembrsko rapodijo. Koncert Ljubljanskega komornega tria bo jutri v petek 11. t. m. ob 19.30 v veliki filharmonični dvorani. Predprodaja v Knjižarni Glasbene Matice.

u— **Občinstvo opozarjamo na umetnostno razstavo** znamenitega slikarja Bruna Vavpotiča v zgornjih prostorih Obesnelove galerije na Cesti Arlette Ree. Na ogled je postavljenih 36 še nerazstavljenih akvarelov. Vavpotič je zelo uspešno obdelal najrazličnejše ljubljanske motive. Razstava je odprta vsak dan od 8. do 12. in od 14. do 18. ter bo zaključena 20. t. m. Ogled toplo priporočamo.

u— **Ob obletnici smrti Edvarda Škrjanc** se bo brala maša zadušnica v četrtek 10. t. m. ob 1/8. zjutraj v stolnici pri glavnem oltarju.

u— **Drugi nastop maturantov državne klasične gimnazije.** Občinstvu toplo priporočamo ogled antične tragedije »Kralj Oidipus«, ki jo bodo uprizorili maturanti državne klasične gimnazije v petek 11. t. m. ob 10. v franciskanski dvorani. Prva uprizoritev je žela pred razprodano hišo lep uspeh. Pokažimo, da znamo ceniti prizadevanje naše mladine in podprimo plani. meniti namen predstave, saj je čisti dobiček namenjen podpori revnih dijakov. Predprodaja vstopnic je v trgovini Štiligoj v Franciskanski ulici po znižanih cenah od 15 lir navzdol.

u— **Pokrajinska sindikata delojemalcev** denarnih oz. zavarovalnih zavodov imata redno letno skupščino danes, dne 10. junija ob 15.30 v veliki dvorani Pokrajinske delavske zveze. Eno uro po prvem sklicu se vrši skupščina ter sklepa veljavno ob udeležbi 1/3 članstva. Članstvo je vlijudno vabljeno, da se skupščine udeleži.

u— **Upokojeenci** (železničarji, poštarji, orožniki, financarji in drugi), ki so vajeni vsaj nekoliko košnje in drugih poljskih del, ter jim je postranski zaslugek potreben, naj se glede prevzema dela in drugih pogojev takoj obrnejo po informacije v pisarni Zegose-Mali gospodar, Galusovo nabrežje 33 med 8. in 12. uro. S seboj naj prinesejo svojo osebno izkaznico.

ZOBOZDRAVNIK

DR. ALFONZ KUNST

je preselil svojo ordinacijo

V BATOVO PALAČO, III. NADSTROPJE
in zoper redno ordinira

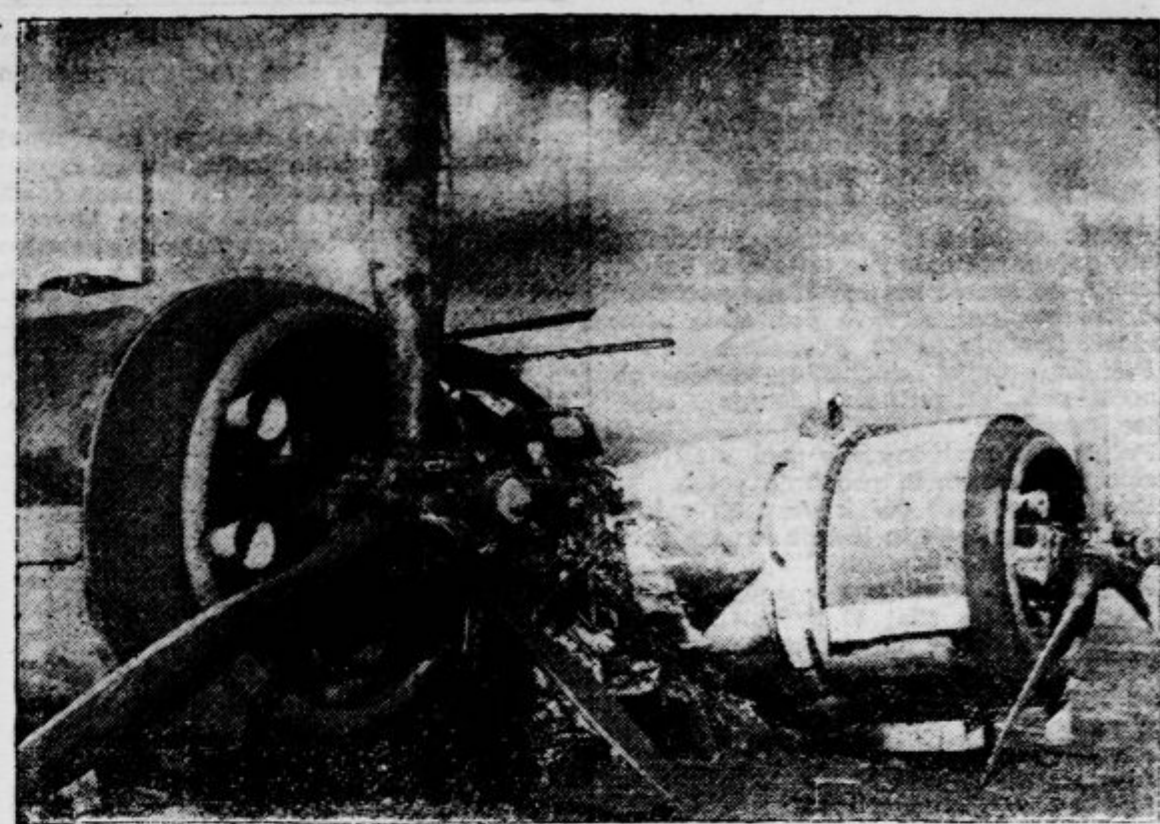
u— **Kako obvarujemo mladi ptičji rod** pred pogibeljo? Vsako leto uničijo razni zasedovalci kraligea rodu mnogo mladega zaroda. Posebno hude žaloigre se gode med ptičjim rodom sredi junija, ko se začno mladiči naših ptic pevk spreletavati. Ti poleti se pogostokrat ponesrečijo in marsikateri mladenič ne doseže več svojega gnezda. Zbirati mora nove sile v kašćini živi meji, nakar vnovič poizkusa svoje letalske sposobnosti. Ob taki priliki imajo macke obilno gostijo. Povsod jih vidite, kako zvito in zahrbito prežijo na ptičji rod. Neusmiljeno preganjajo šibke mladice, dokler jih ne utrudijo, nakar postanejo drobni ptički nelzposlovno njihov plen. Je zatorej zelo priporočljivo, da lastniki mack zdržijo sredi junija svoje muce nekaj dni na varnem, dokler ptičja mladina ne bo preizkušeno in svobodno merila zraka.

u— **Vpisovanje v tečaj o negi in prehrani dojenčaka** se bo vršilo v Higienem zavodu — oddelku za zdravstveno zaščito mater, dojenčkov in otrok (Dečji dom. Lipčeva 3) vsak delavnik dopoldne. Pričetek tečaja bo 15. junija t. l. ob 15.30. Tečaj traja 3 tedne — 12 ur, ter je brezplačen.

u— **Sprejemni izpit za prvi razred gimnazije.** Tekom tega tedna začno posebne instrukcije za sprejemni izpit v I. razred gimnazije. Temeljita in vestna učna priprava iz vseh predmetov po novih predpisih. Razlaga, ponavljanje tvarine, izpravljanje in strogo nadzorstvo. Poučujejo le profesorji — strokovnjaki. Prijave se sprejemajo še ta teden, dopoldne in popoldne. Lepi šolski prostori v središču mesta: Kongresni trg št. 2, II. nadst. Splošne strokovne instrukcije za gimnazije in meščanske šole.

u— **Sprejemni izpit na I. moški realni gimnaziji v Ljubljani.** Prošnje za sprejemni izpit, spisane na kolkovnem papirju za 6 lir, bo sprejemalo ravnateljstvo v pisarni na gimnaziji za Bežigradom 14. in 15. junija v uradnih urah. Prikaži ti je treba rojstni in krstni list in izpovedavo 4. razreda ljudske šole (kder ga še nima, ga bo predložil naknadno). V predaji je treba navesti, ali se učenec prijavlja za poletni rok (po 20. juliju) ali za jesenski rok v septembru. Dan izpita bo objavljen. — Ravnateljstvo.

u— **Starš!** Za sprejemne izpite na gimnazijo se bodo vaši otroci temeljito pripravili po novih predpisih, če jih vpišete v naše odlično uvedene instrukcije. V tečaju, ki se začne v ponedeljek, poučujejo samo profesorji — strokovnjaki. Z 12. junijem začnemo tečaj za malo maturo: Posebej: italijansčina, »levenščina, matematična, Enako začnemo z 12. junijem tečaj matematike za velike maturante. Honorar: nizek. Uspeh zagotovljen. Oglaste se s prijavo dopoldne od 8. do 12. in od 14. do 16. na naš naslov: Novi (Turjaški) trg 5. Instrukcije.

Ostanki velikega ameriškega bombnika, ki ga je sestrelila italijanska protiletalska obramba

Z Gorenjskega

Godbeni zbori Hitlerjeve mladice z vsega Korškega in Gorenjskega so zborovali pretekli petek in soboto v Celovcu. Prispele je 400 mladencev in deklet in sicer najboljše fanfaristi ter ostali mladi godbeniki kakor tudi prirejevalci lutkovnih predstav.

Zdravniško posvetovanje v Velikovem. Na uradnem zboru zdravnikov velikovškega okrožja je predaval primarij dr. Purtscher o očesnih boleznih, primarij dr. Randak o novih načinih zdravljenja spolnih bolezni, deželni zdravstveni vodja dr. Schmil-Sachsenstamm pa o najvažnejših vprašanjih zdravljenja tuberkuloze.

Senator Nemške akademije v Celovcu. Preteklo nedeljo je prisel v Celovce dr. Vögler, predsednik Družbe cesarja Viljema za pospeševanje znanosti in senator Nemške akademije v Monakovem. V ponedeljek je predaval v mali glasbeni dvorani o znanosti, tehniki in gospodarstvu. Listi pravijo, da so bile s tem predavanjem prvič očitovane zveze med Korško znanstveno družbo v Celovcu in Nemško akademijo v Monakovem.

O kulturnem življenju na vasi je govoril korški deželni kmetijski vodja Huber urednikom korškega tiska in članom propagandne službe. Naglasil je dvoje: gospodarska moč korškega ljudstva se mora dvigniti in s polžvijenjem vsake kulture mora postati življenje na deželi res spet življenja vredno. Gospodarske moči so v vojni sicer omejene, tola prosvetno delo je ravno v vojni potrebno in nujno. Obnavljati je treba stare šege in navade. Glavna nocoitejla nemške kmetijske kulture je gospodinja in mati. Ona mora mladino tako vzgajati in na svoje okolje tako vplivati, kakor to veleva kmetijska kri.

Spodnja Štajerska

Mcarтова odlikovanja na Spodnjem štajerskem. Vseučiliška profesorja dr. Hans Pirchegger iz Grada in dr. Martin Wutte iz Celovca sta z nekaterimi drugimi nemškimi profesorji obiskala Spodnjo štajersko. Tako so se pripeljali prof. Metz, predsednik kurtorija, prof. Kiebselberg, rektor univerze v Inomestu, in dr. Pohlheim, rektor graške univerze. V Mariboru jim je v pozdrav zapela nemška mladina, nakar jih je pozdravil zvezni vodja Franc Steindl. Zvezni se je posebno zgovoril na ju dr. Pircheggerju, ki je z znanstvenimi raziskavanji štajerske zgodovine položil temelje za politično leto na Spodnjem štajerskem od aprila 1941 dalje. Gostje so obiskali neka ere zavode v Mariboru, grad Vurberk, mesto Ptuj in ljudsko šolo pri Sv. Marijeti ob Pecnici.

Šehovska zmaga. Pri štajerskem turnirju v Gradcu je zmagal spodnjoštajerski sahista Hans Leinik. Počaščenje zmagovalca je bilo v grški kavarni »Pri pošti«. Novi deželni prvak se bo sredi junija udeležil jubilejnega turnirja na Dunaju, kamor pride več sloveh mojstrov.

Vse štiri celjske krajevne skupine so bile pretekli teden sklicane k velikemu zborovanju v nemškem domu v Celju. Okrožni vodja Dorfmeister je opisal sedanje stanje, sledilo je zborovanje županov celjskega

okrožja ter zborovanje članov stranke iz vsega celjskega okrožja. O vseh teh zborovanjih je objavil mariborski dnevnik od preteklega torka 8. t. m. obširnejše poročilo.

Novi grobovi. V Mariboru so umrli: 77-letni upokojevi železniški uradnik Martin Mastnak, 67letna železničarjeva vdova Julijana Korenova, kovačeva hčerka Erika Habjančeva in 69letni upokojevi železničar Jožef Kraner.

Pogreb nadučitelja Spragerja. Pretekli petek je bil v Srelišču pokopani upokojevi šolski upravitelj Ferdinand Sprager, star 60 let. Pogrebni sprevod je bil zelo dolg. Središča godba je igrala žalostinke, poslovalne besede pa je spregovoril šolski ravnatelj Anton Kost. Ferdinand Sprager je bil do aprila 1941 učitelj in organist v Belčinih, nato pa je prevzel vodstvo prosvetnega urada v Srelišču. V svetovni vojni se je boril kot rezervni častnik pri 20. kopenskem bataljonu, zato je bil v Srelišču vodja starih bojnikov.

Za mrtvo bo oglašena Ana Stojanova, rojena 26. maja 1879 v Šmarju pri Jelšah. Pred 40 leti je zapustila dom in je z nekim brivcem iz Flume odpotovala v Ameriko, kjer je za njo izginila sled. Ako se do 15. oktobra 1934 ne priklasi sodišču v Mariboru, bo oglašena za mrtvo.

Poroke. V Mariboru so se zadnji čas poročili Jurij Pintarič in Lojzka Ajlec, Ivan Skok in Štefka Cvetko, Avrelij Cesar in Marija Cernko, Maks Kohout in Štefka Čuš, Herbert Hvalec in Frida Drev, Ludvik Pongrac in Lota Jahman, Jože Polžar in Ida Brenc, Janko Hraštak in Štefka Lakovnik, Miha Kajzer in Marija Gasper ter dr. Valter Tubinski in Jerica Hoferjeva. V Račjem so se poročili: Janko Kirbiš in Režika Kiselak, Jože Bandur in Nežka Kumrič ter Jože Kozel in Marija Sagadin.

O zgodovini Spodnjega štajerskega je v torek predaval pri ljudskem vseučilišču v Mariboru referent dr. Helmut Carstangen.

Nova mariborska gospodinjinska šola. Za prihodnje šolsko leto so v Mariboru poleg drugih šolskih zavodov ustanovili še novo državno gospodinjinsko šolo. Gojenke bodo lahko v tej šoli eno ali tri leta, lahko pa se tudi dve leti šolajo za šolske vrtnarice. Gospodinjinska šola ima internat za gojenke, ki pridejo iz dežele. Prijave se sprejemajo vsako sredo dopoldne.

Cirkus v Mariboru. Te dni je prisel v Maribor cirkus »Konrad«, ki gostuje prvič v tem mestu. Gostovanje traja od 8. do 20. junija. Svoje šotore je razpel na sportnem igrišču.

Nesreče. 34letna natakorica Ljudmila Burkeljčova iz Kopaliske ulice v Mariboru je trpela zaradi nespečnosti. Zavžila je nekoliko preveč uspavalnih sredstev in so jo morali prepeljati v bolnišnico. Pri trčenju s kolesom od drugega kolesarja se je nevarno ponesrečila 30letni pomožni instalater Peter Unterlechner. Ima veliko rano na glavi. Pri sportu se je ponesrečil 18letni Alojz Jurkovič iz Maribora, 52letna zasebnica Štefanija Krančeva pa je padla s črešnje in se polomila.

Naročite se na romane DOBRE KNJIGE

cit, uredb in v katerem je slovenski okvir še bolj poudarjen.

S tega stališča se nam zdi, da je večina razprav taka, da so preveč izven okvira slovenskega prava in gospodarstva; bolje bi bilo, če bi bile take razprave — vsaj po večini — uvrščene v ZZR. Vsaka publikacija ima svoj strogo zaokroženi program in se je treba po njem po možnosti ravnati. Naši akademiki iz pravnega razreda bodo v bodoče prav storili, če bodo v Razpravah bolj raziskovali naše pravne in gospodarske probleme.

S stališča estetskega videza zbirki bi si dovolil dobrohotno pripombo, da zahteva pomembnost zbirke AZU večjo enotnost tiska vsaj za daljšo dobo, če ne v vseh edicijah, pa vsaj v posameznem razredu. Ozir na varčnost silijo upravo AZU, da tiska svoje izdaje vedno pri najnižem ponudniku in tako trpi enotnost zunanega lica.

Zeleli bi tudi, da bi bile knjige vezane v originalne platnice; tisku in opremi naj bi se posvetila posebna pozornost in ljubezen.

Dovoljena naj nam bo še neka pripomba. Skrbno zasledujoč edicije naše pravne fakultete in sedaj tudi pravnega razreda, moramo z veseljem ugotoviti veliko aktivnost naših pravnikov v teoretičnem razglabljanju; to priča o njihovem prizadevanju, da vzdrže svojo znanstveno višino. Pogrešamo pa v neki meri drugo plat udeleževanja, ki je bolj praktične narave, a ni zato nič manj važna, to je skrb za praktične učbenike, ki naj spodbujajo mladino k resnemu in sistematičnemu študiju. Danes niti polovica pravnih disciplin ne razpolaga z zadostnimi učbeniki. Nekaterim disciplinam, med njimi celo najvažnejšim, kakor je n. pr. državljansko pravo, primanjkuje vsak učbenik, pa četudi smo imeli Slovenci Dolinarja in Kranjca — oba civilista svetov-

nega slovesa! Drugim disciplinam primanjkujejo učbeniki deloma, le nekatere so z njimi popolnoma opremljene. ZZR in Razprav imamo sedaj dvajset. Če bi jih bilo deset ali petnajst, zato pet ali deset več prepotrebni učbenikov za pravniško mladino, bi dosegli pravnovesle med teorijo in prakso, ki je prav posebej v naših skromnih razmerah od sile potrebna. Seveda navajamo te pripombe samo mimogrede in ne gredo niti na račun AZU, katere naloge vsekakor ni, da bi sestavljala in izdajala učbenike. Utegne pa tako delo spadati v delokrog pravne fakultete in drugih pravnih ustanov, ki se bodo morale v bodoče bolj smotno baviti z vprašanjem pomožnih študijskih knjig, da tako gradimo pravno kulturo iz temelja in na bolj široki osnovi.

Zbiratelj in ljubitelj slovenske pravne knjige bo s pognosom in z notranjim veseljem uvrstil drugi zvezek Razprav poleg 56 letnikov »Slovenskega Pravnika«, 18 letnikov »Zbornika znanstvenih razprav« in 9 Spomenik naših pravnih kongresov; vsa ta literatura je prepričevalen dokaz naše pravne kulture.

Dr. Anton Urbanc.

Pred koncertom Ljubljanskega komornega tria

Trojica zrelih umetnikov, violinist Albert Dermelj, čelist Čenek Šedlbauer in pianist Marijan Lipovšek, združenih v preizkušeni korpus »Ljubljanski komorni trio«, prireja zopet koncert. Nov program z Beethovnovim Trio v c-molu, s Pizettijevim Septembrsko rapodijo in z Dvojakovi Dumkami je bil — kakor je pri triu take kvalitete pričakovati — skrbno pripravljen in do potankosti uvežban, tako da si smemo obetati nevskandlani umetniški užitek. To tem bolj, ker navedene tri točke niso samo dela visoke in

Albert Dermelj

trajne umetnostne vrednosti, marveč so tudi v nekem smislu poljudne, laže dostopne in po svoji melodičnosti vabljive skladbe, ki ne zastavljajo poslušalcu težjih problemov.

Trojica, ki je združena v trio, niti ni treba predstavljati naši javnosti, saj jih vsi poznamo ne le iz prejšnjih, tako uspešnih skupnih nastopov, marveč tudi po solističnih nastopih, ki so sodelovanju na drugih koncertih. V zvezi z njihovim koncertom v petek v veliki filharmonični dvorani smemo samo želeči, da bi prizadevanje gojiteljev naše komorne glasbe obrodilo mnogo uspeha in da bi se kemorna glasba v našem mestu, čigar muzikalnost vzbuja priznanje z raznih strani, udomačila še bolj ko doslej. Iz razgovora z enim izmed članov Tria g. prof. Šedlbauerjem

lahko navedemo misel, ki je vredna uvaževanja: Da se je v Pragi tako zelo razširilo za nimanje za komorno glasbo, ki ima sedaj vedno mnogo hvalne publike, gre hvala Društvu prijateljev komorne glasbe. To društvo je dolga leta smotno organiziralo in podpiralo komorne prireditve in je izdatno pripomoglo tudi k uspehom slavnega »Češkega kvarteta«. Morada bi kazalo misliti tudi pri nas na tako organizacijo. Nje delovanje bi se nedvomno ugodno občutilo v naši produktivni prav kakor v reproduktivni glasbeni tvornosti.

Čenek Šedlbauer

Koncert prof. Dammerta

V torek zvečer je koncertiral na privreditvi tukajšnjega lektorata Nemške akademije pianist prof. Udo Dammert. Koncertu, ki je bil prirejen v mali Fil-

harmonični dvorani, so prisostvovali zastopniki oblasti, nemški generalni konzul dr. Müller in drugi odličniki. Umetnik pripada mlajši generaciji nemških pianistov. Odlikuje ga poleg mehke in zanesljive roke, ki dosega z voljnimi udari čiste zvoke, ter poleg drugih tehničnih kvalitiet tople čustveni ton v interpretaciji posameznih skladb. V ostalem pa je bilo opaziti, da je skušal pianist podati skladbe pristno čim bolj verno. Po Busonijevi predilbi dveh Bachovih koralov, razodevajočih trdno klasično linijo svoje zgradbe, je sledila Beethovnova Sonata op. 111 v c-molu, ki jo je prof. Dammert izvajal s skrbno pozornostjo izkušnega Beethovnjega interpreta. Posebno tople čustvene tone je dosegel pri dveh Schubertovih Impromptih, ki sta neproblematična in lirična mehka že kot skladba. V počastitev 70-letnice slovečega nemškega skladatelja Maxa Regerja je izvajal koncertant tri njegove Intermezze. Posebno zanimiva in učinkovita je bila ne le kot skladba, marveč tudi kot prof. Dammertova reprodukcija pri nas male znan Lisztova fantazija o Danteju. Pianistu se je občinstvo zahvaljevalo za uro glasbenega užitka z navdušenim aplavzom.

Sainte-Beuve v italijanskem prevodu. V zbirki »Il sofà delle Muse« je izšla zbirka esejev znamenitega francoskega kritika 19. stoletja Sainte-Beuve z naslovom »Ritratti. Izbor iz dela enega izmed utemeljiteljev moderne slovenske kritike uvaja Faguetova študija o življenju in delu Sainte-Beuvea. Knjiga prinaša med drugim profile Pascala, Saint-Simona, Voltairea, Friderika Velikega, Goetheja, Balzaca in Renana.

Naročite se na romane DOBRE KNJIGE

Poglavje o kuščaricah

Kakor vsi plazilci rastejo po mladostni dobi tudi kuščarice neverjetno počasi, dasi so požrešne kakor malo drugih živali. Po večini se hranijo z manjšimi živalimi, ki jih požirajo cele in jih kvečjemu prej čez in čez pretisnejo v ustih. Majhni, ostrji zobje, ki so nekoliko navzdol ukrivljeni, niso primerni za trganje hrane, marveč edino za to, da plen drže.

Zobje niso vršili v željstnico, ampak so k njej ali nanjo samo prirali. Ob potrebi jih kuščarice izmenjavajo.

Mrtvih živali ne marajo. Če hočeš, da plane kuščarica na mrtvo muho, jo moraš pred njo, nataknojo na tanko slamico, premikati ali vleči, kakor da leti ali leze. Nekatere kuščarice jedo tudi sladke plovce, pa tudi take so, ki se hranijo izključno z rastlinami. Naš kuščar ali zelenec rad pobere kako češnjo ali sladko jagodo, na Madejri pa napravljajo dižejeve kuščarice (lacerta dugesi) v vinogradih mnogo škode. Na otočju Galapagos živi čez 1 m dolga povodna kuščarica amblyrhynchus cristatus, ki se hodi past v morje, kjer pobira zgolj razne haluge. Sladke stvari imajo vse kuščarice rade, kar kaže, da imajo okus dobro razvit. Naše domače kuščarice love zlasti razne žuželke, prav rad metulje, zlasti beline, ki jim odgrize krila in jih potem požre z glavo naprej. Včasih je najti kje polno takih kril, znak, da tu prebivajo kuščarice. Plen po največ napadajo v skoku oprši se ob rep in poglavni se z zadnjimi okončinami; v skoku rabi rep za krmilo. Kuščarice se leve; koža jim odstopa v kosih in vsa obnem kakor pri kačah.

Kuščarice se rade drže svojega doma in se ne klatijo daleč na okoli. Tu poznajo vsa skrivališča, kamor pobegnejo ob nevarnosti; poznajo primerne prostore za sončenje in prostore za uspešen lov. Če se vreme pripravlja na dež, ostajajo kuščarice razen slepiča v svojih skrivališčih. Ta pa hodi baš pred dežjem rad na lov, kakor bi vedel, da prihajajo v takem času deževniki iz zemlje.

Kuščarice so vobče miroljubne, bojazljive živalce, ki se boju najraje umaknejo z begom.

Če pa tega ne morejo, se pogumno postavijo v bran tudi najmočnejšemu nasprotniku. Večje vrste se branijo z zobmi ali s kremplji, nekatere pa z repom, ki z njim tolčejo po napadalcu. Ti repi so oboroženi s trdimi obročki ali tudi z ostrimi trni. Udarec s takim repom n. pr. 1 m dolgega egiptskega repomaha (urostatis aegyptius) napadalcu že prav dobro zaleže. Oborožen rep je močno mišičast, toda mišice so drugače porazdeljene kakor v neoboroženem. V onem se vlečejo po vsem repu, v tem pa v kratkih snopiščih obdajajo repno vretenca. Dasi so neoboroženi repi krhki in radi odlete, vendar služijo tudi za obrambo, toda le posredno. Če napade kaka žival kuščarico takega repa, pa naj jo zgrabi za rep ali kjer koli: rep ji odleti in se zase močno giblje. Prav verjetno in z opazovanji potrjeno je, da pade odkrnjen, zvijajoči se rep napadalcu v oči in da ga popade. V tem pa se nudi kuščarici prilika za pobeg.

Rep se ne odloži na katerem koli mestu, ampak le na določenih mestih. Repna vretenca takoj za stokom sestajajo namreč iz dveh delov, ki nista povezana s koščeno. Na tem mestu se odkrne rep, ne pa morebiti med dvema vretencom. Ker so mišice v snopiščih, se tudi te rade odtrgajo, ne krvave in se kmalu zacelijo. Rana zaradi odkrnjenega repa je torej za kuščarico skoraj brez pomena. Kmalu jo preraseta tanka kožica, pod njo pa poganja nov rep, ki doraste do prejšnje dolgosti ali pa ostane nekoliko krajši. V novem repu pa ni več koščenih vretenec, ampak nadomesti jih le hrustanasta struna, narasla na ostali polovici zadnjega vretenca v repnem štrclju. Če novi rep odrasne v struni, ne zraste še vnovič. Ako pa je v repnem ostanku še kako vretenca z nakazano prelomnico in se tam rep odkrhne, se obnovi rep ponovno.

Tu pa tam se najde kuščarica z dvojnim repom;

taka spaka nastane, če se prvotni rep ne odtrga popolnoma, ampak samo zalomi. S poskusi so dosegli tudi že tri repe, če so narezali rep od dveh strani.

Kuščarice so neme; v jezi šumno pihajo in se napihujejo; zlasti vrat širijo in razni izrastki ter nastavki se jim posturmijo. Sorodni gekoni pa se oglašajo z goltom ali čvrste s posebnimi luskami in tudi kroko-dili dajejo od sebe glasove. Iztrebki plazilcev, torej tudi kuščaric, sestajajo kakor ptičji iz temnega blata in belega seča, kar se oboje obenem iztreblja. Seč je skoraj čista čista kislina, zato ga od večjih plazilcev, zlasti od velikih udavov rabijo v tvornicah za izdelavo zadevnih preparatov.

Kadar gredo kuščarice po plemenu, postanejo bojovite.

Samci se tepo za samice; često teče kri in odkrnjeni repi kažejo, kje je bilo bojšče.

Po kakih štirih tednih ležejo oplojene samice jajca v kak drobni, pesek ali mah; izvali jih sončna toplota ali pa tudi toplota, ki nastane pri kemijskem razkroju snovi, v kateri so. Nekatere vrste rode žive mladice. Mnogo mladicev ne doraste; pobere jih ptiči, kače, ježi itd., pa tudi samci lastne vrste ali drugih vrst. Ta kanibalizem so kuščarice podedovale po svojih prednikih, kajti tudi za nekatere fosilne plazilce se je ugotovilo, da so bili kanibali. Tako so pri ihtiosavri večkrat našli v okostju dorasle živali tudi okostje mladice. Izprva so menili, da je to zgolj dokaz za živornost, toda različna lega manjšega okostja v večjem je nedvomno pokazala, da gre tudi za kanibalizem.

Od vseh kuščaric, kar jih poznamo, sta skupeni samo dve vrsti istega rodu, namreč slinarki heloderma suspectum in heloderma horridum, ki živita na ozemlju zapadno od Kordiljer, Obe imata žlebasto strupnike in žleze strupnice.

Strup umori manjše živali, človeku pa povzroči le hude bolečine.

Pri nas živi razmeroma malo vrst kuščaric. V prvi vrsti omenjamo breznogega slepiča (anguis fragilis), ki je precej pogosten po suhih tratah in ravnem svetu pa tudi v hribih do 1500 m visoko. Hraní se z jarimi polži, deževniki in golimi gosenicami, pa tudi kako kobilico si vjame, dasi ni kaj poskočen. Če dva slepiča hkrati

zagrabi za črva, se podolgem vrtita in vlečeta vsakebi, da ga tako laže razpolovita. Na lov hodi navadno v somraku. Zimno prestane otopel v luknji, ki jo je našel ali si jo je sam z glavo izvrtal v tla. Pari se maja meseca; samci se brez usmiljenja zagrije v glavo in se združi z njo ne da bi se po kačje ovil okoli nje. Samica rodi žive mladice, in sicer 6 do 24 ali še več. Slepič dolgo živi; v prirodopisnem muzeju v Hamburgu je dočakal 23 let.

Slepiču na prvo oko podobem, pa mnogo večji (1 m) je žoltoplaz ali blavor (ophisaurus apus), ki ima kljub takemu vrstnemu imenu zadnji končini, dasi jako okrnjeni. V Rusiji, kjer so ga najprej našli, mu pravijo žoltopuzik, t. j. rumenotrebušnik, živi pa tudi v Dalmaciji in Hercegovini. V nevarnosti spusti od sebe jako smrdljiv iztrebek.

Kot zastopnika kuščaric s samo prednjimi končinami navajamo sprednjonožca (chirotes canaliculatus); živi v Mehiki in Kaliforniji; dolg je le 20 cm.

Vse ostale kuščarice naših krajev imajo po dva para dobro razvitih končin in so vse prisočnice živali. Največji je znani kuščar ali zelenec (lacerta viridis). Njegova bivališča so kamenita, sončna pobočja, porasla z nizkim grmičjem v vzhodnih deželah srednje in južne Evrope. Na zapadu ga zastopa do zapadne Italije prav tako lepa biserka (lacerta ocellata), ki je po hrbtni strani rjava, po trebušni rumena, v glavo pa zelena; po bokih je posuta s svetlodimimi lisami.

Vsem drugim našim kuščaricam pravi narod martinček; saj jih je res težko razločevati po vnanosti, ker barva in risba pri eni in isti vrsti nista vedno enaki, am-

pak se menjata po bivališču t. dr. Tudi so samci navadno precej drugačnih barv kakor samice. Na bivšem Kranjskem živi pet vrst martinčkov in ena zvrst. — Sive kuščarice (lacerta agilis) samec je zelen ali zelenkast z rjavo progno po sredi hrba, samica pa je siva, spodaj rumenkasta ali bela; temna hrbtna progga pri samcu ima bele, često temno obrobljene lise, pri samici pa so take podolžne vrste očes tudi ob straneh. — Živorodna kuščarica (lacerta vivipara): hrbet je rjav, na sredi in ob straneh so podolžne temnejše proge, često z raznimi pikami; trebušna stran je prav različne barve, ima pa vsaj pri samcu vedno črne pike ali lise; grlo je modro ali rožnato; samec rep je na korenu odebeljen. Werner, profesor dunajskega vseučilišča, je našel na Vipavskem zvrst te kuščarice, ki jo je krstil za kranjsko kuščarico (l. vivipara var. carnioica). — Pozidna kuščarica (lacerta muralis) ima nad očmi med dvema vrstama lusk niz majhnih zrn; trebušni štiti so skoraj štirikotni in stoje v šestih vrstah; hrbet se sveti na soncu kovinskobronasto; bočno se vleče progga, sestavljena iz oglatih lis; ob trebušnem robu je vrsta modrih peg. — Nabrežna kuščarica (lacerta fiumana) ima kratko, strmo glavo v profilu; samec ima pikast hrbet in na oplečju modro, črno obrobljeno liso; samica je po dolgem belo črtasta. — Pri črnopikasti kuščarici (algirodis nigropunctatus) so hrbtna luske dvakrat daljše od obstranskih; hrbet je rjav, črno pikast; žival je ob bokih temnejša kakor na hrbtu; trebuš je pri nedoraslih živalih in pri samcih zelenkastobel, pri samcu pa lepo rdeč, grlo pa živomodro. Ta kuščarica živi kakor prejšnja južno od Nanosa. S. B.

SPORT

Dodatki o nedelji Lahka atletika je na pohodu

Ni povsod tako kakor pri nas — na lahko-atletskem področju —, kjer je bilo treba zasnovati atletski spored za konec maja in naslednje nedelje odgoditi, ker so naša tekašišča v slabem stanju in se je šele nova lahkoatletska zveza s krepko pobudo domačega CONI a lotila njihove ureditve. Stvar se je nekoliko zavlekla in tako bomo spet startali — prvo nedeljo po binkošti. Zato pa so atleti v polnem zagonu po ostalih pokrajinah, kjer so se te dni že začela tekmovanja za prvenstvo po družtvih in še kopica drugih prireditvah na tekašiških. Predaleč bi našli, če bi hoteli podrobno objavljati imena in številke stotine in stotine atletov, ki so zadnjo nedeljo nastopili v teh mitingih, toda vsaj nekatere bi radi za beležilo, predvsem zaradi tega, da bi čitatelji videli, kako mladina tudi v vojni uspešno goji to najbolj zdravo in najbolj koristno panogo med vsemi.

Med petimi velikimi prireditvami, ki so jih v nedeljo organizirali na italijanskih stadionih (v Milanu, Rimu, Torinu, Vicenzi in Prau) so bili najbolj opazni naslednji izidi: Znani sprinter Mariani je v enem predteku na 200 m dosegel odličan čas 22.4, vendar z njim ni šel v finale, ker se je štedil za stafeto. V teku na 800 m je »stari« Lanzi še enkrat dokazal, da misli resno, saj je zaznamoval krasno zmazko 1:54.4. V teku na 5000 m je bil daleč najboljši znani Bevilacqua, ki je v Torinu postavil čas 15:03.4, med ostalimi pa se je gotovo najbolj izkazal naš ožji rojak Košir, ki je zmagal v Pratu z odličnim časom 15:30.2. V skoku v daljino se je najbolj uveljavil Pederzani z zmazko 6.75 m. Med metali so imeli majhno senzacijo, in sicer zaradi tega ker je Tosi prekosil Consolinija, in sicer z metom do 49.42 m, medtem ko je slednji ostal »samo« na 48.15 m.

Prav tako kakor po Italiji so zadnjo nedeljo močno oživela tudi tekašišča po Spodnjem Štajerskem, kjer so v Mariboru in Celju izvedli svoja okrožna prvenstva. V Mariboru je startalo okrog 70, v Celju pa celo nad 200 tekmovalcev obojega spola. Med mariborskimi atleti so se posebno uveljavili član Železničarja Hermann, ki je zmagal na 100 m in v skoku v daljino, dalje njegov klubski tovariš Hlebec, ki je na 5000 m bil prvi s časom 17:56.1, in pa še iz pred vojne znani skakalec Orošy, član Rapida, ki je zasedel prvo mesto v skoku ob palci (3.30). V Celju čtamo med zmagovalci dvakrat ime Gorška ki je bil prvi na 400 m s 55.7 in na 1500 m s 4:18.9, medtem ko je v skoku v višino zmagal »stari« Pleteršek z 1.60 m. Več dobrih mest je tamkaj pripadlo tudi Kokotu.

Mnogo vesti o dobrih atletskih izidih prikažja kljub zgodnji sezoni tudi z ostalih nemških terenov, kjer sta v zadnjem času nastopila dva skakalca Scheibe in Luther, ki sta dosegla zmazki 7.18 oziroma 7.14. Berg je zalučal kopje nad 60 m in tako postavil še tretji najboljši rezultat letošnje sezone.

Tudi Finci so zadnji čas, brž ko so otvorili sezono, poslali v svet nekaj dobrih poročil. Med celo vrsto uspešnih atletov je neki Simola v skoku v daljino dosegel zmazko 7.40 m, v skoku v višino pa je Nicklen prišel na 1.85 m. Sloviti metalec kopja Nikkanen beleži letos že daljšo 66.78 m. O srednjeprogašu Sarkami vedno povedati, da je zmagal na 3000 m z izbornim časom 8:31.3, kar je obenem najboljši evropski izid te sezone.

Zelo dober čas je dosegel zadnjo nedeljo v teku na 1 uro v Berlinu neki Wöber, ki je v tem času pretekel 18.535 km in je s to daljšo samo za 675 m zaostal za svetovnim rekordom nedosegljivega Finca Nurmija.

V štajerskem okrožnem prvenstvu z žogo so Celjani hudo izgubili v Rosenthalu, in sicer z 0:7, malo bolje, toda tudi brez točke v dobro, pa so odrezali mariborski Rapidovalci, ki so gostovali v Gradcu in prepuštili tamkaj z 1:2 obe točki nasprotniku Sportklubu.

Znani madžarski nogometni trener Alfred Schaffer, ki je dolga leta deloval v Nemčiji in Italiji, se bo zdaj vrnil v Budimpešto in prevzel v svoje varstvo moštvo večkratnega madžarskega prvaka Ferencvarosa.

Preteklo nedeljo so imeli v Celovcu kolesarsko dirko, na kateri so imeli precej dobro vlogo tudi nekateri štajerski vozači. Najboljši med njimi je bil Jos. Gregorič iz Slovenjega Gradca, ki je prišel na cilj na naslednje mesto za zmagovalcem, tretji pa je bil Jeseničan Milan Mrak.

SLUŽBENE OBJAVE iz urada CONIa

Lahkoatletska zveza v Ljubljani

Objava št. 13. Ljubljana, 8. jun. Verifikacije: Dosedaj je pri zvezi verificiranih 30 atletov, katerim so bile izdane sportne dovolilnice. Pozivamo vse vlačnjene klube, naj čimprej verificirajo še ostale svoje člane, ki nameravajo tekmovali v letošnji sezoni.

Pravila. Zveza je založila tehnični lahkoatletski pravilnik ter še amaterski in sodniški pravilnik. Vsi pravilniki so tiskani v slovenščini na ciklostilu. Cene so naslednje: Tehnični pravilnik 15 lir; Sodniški pravilnik (Pravilnik zbora lahkoatletskih sodnikov) 5 lir; Amaterski pravilnik (po določbah I.A.A.F. 3 lire. — Vabimo vse klube, gg. sodnike in sportne funkcionarje kakor tudi atlete, da si nabavijo omenjene pravilnike, ker jim bodo pri njihovem sportnem delu neobhodno potrebni, posebno tehnični pravilnik, ki vsebuje vsa mednarodna tekmovalna določila. Pravilniki se daje v tajništvo zveze vsak dan med poslovnimi urami.

V nekaj vrstah

V predzadnjem kolu madžarskega nogometnega prvenstva si je vodilni klub Csepel priboril še dve točki in vodi zmerom bolj sigurno z dvema točkama naskoka. Senzacija zadnje nedelje je bil poraz nekdanjega prvaka Ferencvarosa v srečanju s Szolnokom.

Mednarodna nogometna tekma med Bolgarijo in Hrvaško je določena na dan 18. t. m. (torej sredi tedna) v Sofijo.

Kaj vem, kaj znam?

269. Kako se imenujejo pravi mehlički domačini?

270. Kaj je betel?

271. Kako se imenujejo »astrokovnlme izrazom ljudje, ki ne pripadajo nobeni, po svoji državi priznani verzlozgovodi?

272. Za računarje

S števil 1 do 9 je sestaviti ulomke, ki imajo vrednost $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$ in $\frac{1}{5}$. (7329/14658 je n. pr. enako $\frac{1}{2}$. Vrednost $\frac{1}{2}$ pa lahko dobimo tudi z drugačno sestavo ulomka z istimi števili 1 do 9.)

Rešitve nalog 8. t. m.:

265. Grob Neznanege vojaka je v Parizu pod Lokom zmagovalca na Zvezdnem trgu.

266. Skaldi so bili keltski pevci v času preseljevanja narodov.

267. Pozejdonova žena se je imenovala Amfitrita.

268. Avtobusi.

Avtobusi bi prispeli vsi hkrati na sredo okroglega trga.

Ferenc Kormendi:

ZMOTA

Roman

Zdaj je prvič ogovoril Antala Waltra z imenom oče. Pri tej besedi se je pogled starega gospoda omečil, za trenutek je še planil do Jankovega obličja, nato pa se je ustavljal drugje, nad njegovo glavo, nekje v praznem. Kasneje sta se domenila, da bodo obhajali poroko v začetku septembra, ako bo dotlej vse pripravljeno.

Bila je to velika gostija.

Janko je gledal na Ano, kako je stala tam ob njem, v beli svilii, z vencem mirte na glavi. Pred oltarjem, v rumenem siju plapolajočih sveč in električnih luči je Anin obraz nenadoma strahovito pobledel in neka čudna gorečnost, neka globoka osuplost ji je spaličala poteze.

Janko je čutil, kako mu srce v prsih razbija; v glavo mu je stopala neka čudna, nemirna napetost. Mnogo stotin ljudi se gnete v cerkvi, mnogo sto parov oči ga zdaj opazuje. Njegov nemirni pogled je znova zablodil k Ani. Ona pa kakor da ima na obrazu bedorumen masko zaprtih oči. Potem sta pokleknila pred oltar in oba sta sklonila glavi.

Ko sta po poroki med bučanjem orgel stopila iz cerkve, je medel sončni sij poznega poletja s svojimi bledimi žarki s čistega, prozornega neba obsijal Anin obraz. Janko je opazil, da so Anini blede lasje, ki so uhažali izpod tenčice in ji padali na čelo, dobili neki lahni, rdečkasti odtenek. Od kod neki pozna ta lahno rdečkasti odtenek? Doslej ga ni še nikoli opazil na Aninih lasih. Ali ga pozna s kake glave ali pa ga le spominja barve divjega kovanja?

Pred cerkvijo je stal špalir praznično oblečenih delavskih zastopnikov, nameščencev Waltrove tovarne, za njimi množica radovednežev. Čim sta se pojavila na ulici, je neko radovedno zijalo glasno zavpilo: »Brr, ti, pogled...!« Janko je okrenil glavo proti glasu, a ni mogel ugotoviti, kdo je to zaklical, a več ničesar ni slišal. Ko sta naslonjena drug na drugega šla proti vozu, je čutil, kako mu Ana stiska roko.

Isti dolgi, trdni stisk je čutil tudi kasneje, ko sta stala skupaj ob oknu železniškega vagona in sta pred odhodom vlaka mahala vsem, ki so ju pospremili. Gospa Waltrova je imela oči polne solz, na obrazu Antala Waltra se je zrcalila globoko ganjenost. Andrej je mogočno mahal s svojim klubokom. Agica se je umerjeno smehljala in jima mahala z rokavico.

In že sta bila sama v oddelku. Vlak je počasi vozil mimo zunanjih kolodvorskih poslopj; v tistem trenutku se je Ana sklonila k njemu in ga poljubila. »Končno sama,« je zašepetala, »me ljubiš?« »Ljubim te,« ji je odvrnil Janko.

»Ljubim te,« je ponavljal na Anino nenehno ponavljajoče se vprašanje na živahnih dunajskih ulicah, na morskem obrežju pod sinjim italijanskim nebom, v Rimu med slavnostnimi, trdimi, belimi odlomki starodavnega kamenja in v hladni senci kake cerkvice, v množici, priverjajoči se bodisi okoli poslopja na starem mostu v Florenci ali za majhno kavarniško mizo na trgu svetega Marka, v sončni pripeki, ko ga je včasih Ana naglo pogledala, ga prišla za roko ali se mu dotaknila ramena in ga tiho vprašala: »Me ljubiš?«

»Ljubim te!« je odgovarjal na Anina z vzdihji prekinjena vprašanja v žgočih trenutkih njenih noči in v žgočem plamenu strasti je nekam zmeden čutil, da s to besedo izraža najčistejšo resnico svojih čustev. »Ljubim te,« je tiho odgovarjal, ko je privrela iz Aninih ust ta vprašujoča beseda v kakem nepričakovanem trenutku njenih bogatih, prekrasnih dnevov, a ni si bil v svesti, da s to besedo neprestano odgovarja, da sam nikoli ne vprašuje. Pa saj mu res ni bilo treba vpraševati. Vedel je, da ga Ana ljubi, neizpremenljivo, z neskončno ljubeznijo.

Rad jo imam, je potem nekega dne sam razmišljal, ne da bi odgovarjal na vprašanje, ko je mislil na svojo ženo: tedaj je stal sam na ozkem hotelskem balkonu v Benetkah in je gledal na gondole, ki so plule po Velikem kanalu. Ana je nekaj šarila v sobi in šum njenega šarjenja se je slišal na balkonu. Ljubim jo, je razmišljal Janko in prevzel ga je čisti, veliki mir. Vrnil se je v sobo, stopil je k Ani, privl jo je k sebi in jo poljubil. Te noči se je žena prebudila ob njem iz krasnih sanj, ali morda le iz blaženega polsna in mu dejala, da bosta imela otroka. Imela bova otroka? je razmišljal Janko, da, gotovo bova imela otroka. Ali bo deček ali deklica? Ali bo podoben njej ali meni? Gotovo bo to krasen otrok! je nenadoma pomislil, vitek in velik, svetlih las, krasen človek bo iz njega, srečen in bogat.

Z obzirno, lahko roko je iskal Ano v temi poleg sebe. »Spi, sladka moja,« je zašepetal in pobožal Anina goreča lica. Ob dotiku hladnih prstov mu je v duhu oživel obraz, kakor slepec vidi v duhu to, kar je otipal s prsti: zdaj je zagledal Anin obraz. Za trenutek ni vedel, kaj pomeni ta čudna izprememba, potem je le čutil, da je ta obraz, ki ga je zagledal včas v temi ali nekje v svoji notranjosti, v svoji predstavi, da je to Anin obraz in da je lep. Začutil je v prsih hladni pritisk; slišal je ženinno tiho, enakomerno dihanje, ko je spet zaspala. Potem je pazljivo dvignil roko z njene glave. Strmel je v temo. Moram jo videti! se mu je zarila v glavo divja želja, moram videti ta krasni obraz! Toda podoba se ni povrnila, okrog njega je bila trda in negibna tema. Čez nekaj minut se je utrudil z napornim hotenjem, tista misel se mu je izgubila, mesto nje pa je ostala težka, zaspala omrtvelost: zaspal je.

Doma ju je čakalo pripravljeno stanovanje. Vse, kar je prišlo Ani na misel v kratkem, nekajmesečnem času njune zaroke, se je izpremenilo na ukaz čarobne besede denarja v resničnost: lepota in bogastvo ju je zagnilo v njenem domu. Janko se je spočetka sprehal sem in tje po sobah, kakor da hodi brez telesne teže, tako kakor hodi včas človek v spanju; niti se ni preveč čudil nenavadnim stvarim, tako kakor se ne čudi človek, ki ve, da bi bilo škoda strmeti — le še nekaj trenutkov in prebudil se bo. Začudo ni bilo niti potrebno, da bi se navadil na veliko izpremembo v svojem življenju: ljudje, stvari, odnosi so mu služili tako, kakor da mu vse to pripada po nekem pravadnem pravu — a v resnici se niti ni bilo čemu privaditi; čutil je, kako neverjetno je vse. Le pazi... na mah se bo s starega drevja ogromnega vrta s človeškim glasom oglasil kak čuden ptič, hiša se bo začela vrteti na kurji nogi, potem pa bo izginila, razblinila se bo v zraku...

Po prvi doma prespani noči se je zgodaj prebudil; Ana je še spala, on pa je s tihim korakom šel iz spalnice, iz hiše. V pobožni jutranji tišini se je sprehal po vrtu, gledal je na Donavo, lesketajočo se v bledem jesenskem soju, in na nemo mesto tam spodaj. In spet se je vrnil v vilo, tiho je hodil po molččem, slovesno urejenem stanovanju, nato je sedel v svojo sobo.

f

Potrta v nelzmerni boli sporočam, da je po dolgem trpljenju zatisnil svoje trudne oči moj srčno ljubljini in nepozabljeni soprog, brat, stric in svak, gospod

KLINEC FRANC

bivši podnadzornik policijskih agentov

Na zadnji poti ga bomo spremili v četrtek, dne 10. junija t. l. ob ¼4. uri popoldne z Žal — kapele sv. Jožefa — na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, Medana presso Gorizia, Lobčec, dne 8. junija 1943.

GLOBOKO ZALUJOČA ŽENA IN SORODNIKI

+

Sporočamo prežalostno vest, da je dne 2. junija preminula na posledicah operacije gospa

Natalija Mesnjajeva roj. Kaškarova

Parastos se bo vršil v pravoslavni cerkvi sv. Cirila in Metoda danes dne 10. junija t. l. ob 11¼ uri.

Ljubljana, dne 10. junija 1943.

Zalujoče rodbine:

MESNJAJEV, GRIGOROVIC-BARSKI, KAŠKAROV in ostalo sorodstvo

Če bi sijalo 50.000 solnc

Nekatere zvezde silno povečajo svoje izžarevanje

V novembru je nenadoma zažarela v sozvezdju ladje Argo nizko nad južnim obzorjem nova zvezda in sicer tako svetla, da telmuje z najsvetlejšimi. Tam, kjer je zažarela, je bila prej drobna zvezdica, vidna samo z največjimi daljnogledi. Nove zvezde so zažarele na nebu že večkrat. Nobeno leto ne mine, da bi se ne pojavilo nekaj novih zvezd. Prvo zgodovinsko dokazano zvezdo je odkril grški zvezdoslovec Hipparh leta 1134 pred Kristusovim rojstvom. Pojavila se je v sozvezdju škorpiona. Zadnja nova zvezda je bila odkrita 1936. v sozvezdju Kušcerja.

Pri takozvanih novih zvezdah gre za nenadno močno izžarevanje že obstoječe zvezde, ki postane v nekaj dneh 50.000 krat svetlejša kakor je bila. Pri tem nastali pojavi, zlasti izpremembe v Spektru, si najlažje pojasnimo tako, da domnevamo silen porast temperature. Pritisk izžarevanja odnosno svetlobe požene v atmosfero okrog dotične zvezde njene zgornje plinske plasti. Posledica tega je, da zvezda silno zažari. Vzrok nenadnega

preokreta je v notranjosti zvezde in zvezdoslovci ga še niso pojasnili.

Po opazovanjih in računih zvezdoslovcev lahko vsaka zvezda nenadoma tako silno zažari, da se pokaže človeškemu očesu kot novo nebesno telo. Povprečno bi se moralo zgoditi to z vsako zvezdo čez 10 milijard let. Naše sonce je gotovo že starejše. Teoretično bi bilo torej možno, da bi tudi sonce nenadoma tako silno zažarelo. Posledic si seveda niti misliti ne moremo. Ves solnični sistem bi doživel strahovito katastrofo. Mislimo si samo, da bi nenadoma zažarelo na nebu 50.000 solnc. Vročina bi bila tako strašna, da bi mahoma uničila vse, kar bi dosegla.

V maksimumu so nove zvezde najsvetlejša nebesna telesa sploh. Zvezdoslovci pa poznajo še posebno vrsto novih zvezd, tako zvane supernove, ki se pojavijo zelo redko, ki pa povečajo svojo svetlobo 10 milijonkrat. Tihonska nova, ena takih zvezd, je izžarela v 23 dneh toliko energije, kakor sonce v 100 milijonih let. Tako si lahko približno mislimo, kako ogromno je povečanje izžarevanja take zvezde.

Turčija izvaža mnogo morskih gob

Leve jih deloma še tako kakor v prejšnjih stoletjih

Posebna panoga turškega narodnega gospodarstva so morske gobe, ki jih Turčija že od nekdaj mnogo izvaža. V osmanskih časih je bila pa ta gospodarska panoga močno zanemarjena. Šele nova narodna država jo je začela zopet sistematično gojiti. Najbolj se razvila okrog leta 1936. in v poznejših letih. Vrednost iz Turčije izvoženih morskih gob je znašala l. 1936. še 166.361 turških funtov, leta 1937. pa že 242.439. To je bil doslej največji izvoz morskih gob iz Turčije.

Zadnje leto pred vojno je znašalo navedeno 16.000 turških funtov. Leta 1939. je izvozila Turčija samo še za 202.664 funtov morskih gob. Predlanskim je pa ta panoga ribolova skoraj povsem zastala. Nalovili so samo okrog 1.000 kg morskih gob dočim so jih nalovili v mirnem času okrog 50.000 kg letno. Posledica tega je bila, da je zavladaleda beda v obeh glavnih krajih kjer love gobe, namreč v Bodrumu in pa Marmarisi v južnoegejskem morsemu področju. Zadnje čase so se pa »azmere zope« izboljšale, ker je naraslo povpraševanje po morskih gobah doma. Stare zaloge so namreč že porabljene, poleg tega se pa zopet ugodno razvija izvoz.

Pred sedanjo vojno je imela Turčija samo eno družbo za prodajo morskih gob, ki

In tako je končno napočil tisti dan, ko bi si moral kraljevič izbrati nevesto. Po vseh širokih, belih cestah, po vseh drobnih poljskih poteh in gozdnih stezah hite v steno mesto bogato opravljene deklice... Mnogo, premnogo jih je... Vsaka se je nališpala in nalepotila, kolikor se je mogla, da bi bolj ugajala mlademu in lepemu kraljeviču.

je bila med vojno razpuščena. Njeni posli so prešli na državni ribolovni urad. Morske gobe love v Turčiji vednoma tako, da opremijo podjetniki ekspedicije, obstoječe navadno iz dveh ladij in 20 do 30 mož. Te ribiške ladje prevažajo večkrat do 250 morskih milj tja in nazaj. Na morju ostanejo tri do štiri mesece in se ne ustavijo v nobenem pristanišču. Ladje so opremljene s pomožnimi motorji in imajo na krovu tudi potapljače. Ti opravljajo svoje delo bodisi v potapljaških oklepih, ali pa s posebnimi maskami. Pri kretanju jih ovira samo dihalna cev, s katero so zvezani z ladjo. Tako opremljeni ribiči lahko nalove več morskih gob kakor potapljači v svojih okornih oklepih. Na drugi strani so pa potapljači te vrste bolj izpostavljeni raznim nevarnostim morja.

Poleg tega pa love v Turčiji morske gobe tudi ribiči, ki imajo v ta namen posebne lastne čolne. Način lova je ostal tak kakršni je bil v prejšnjih stoletjih. Ribiči si pomagajo bodisi z velikimi grabljami, ki jih vlečejo po morskem dnu ter potegnejo od časa do časa na krov vse, kar ostane na njih, ali pa love morske gobe na trnke. Drugi zopet ogledujejo z močnimi povečevalnimi stekli morsko dno in čim opazijo večjo morsko gobo, se poženejo za njo in jo utrjujejo. Ta način lova pa zahteva veliko spretnost in vztrajnost kakor pri lovih biserov. Tako je pa mogoče loviti morske gobe samo blizu obale. Teh ribičev seveda vojni dogodki ne ovirajo tako kakor one, ki love gobe daleč na odprtem morju.

Spomenik padlim rumunskim junakom

Ortodokсна cerkvena občina donavskega otoka Ada Kaleh je sklenila postaviti monumentalen hrastov križ na eni izmed utrdb starega gradu Ada Kaleh. Delo se se že pričela. Spomenik bo postavljen v spomin na junake, padle v vojni proti boljševizmu. K stroškom bo prispevala tudi mohamedanska cerkvena občina.

Čudna naključja

Čuden teden je doživel mož z imenom Grigorin iz Cousebeke l. 1770. V soboto je dobil dovoljenje, da se lahko poroči s svojo nečakinjo, v nedeljo sta bila ženin in nevesta na oklicih v ponedeljek je bila zaroka, v torek pa poroka, v sredo je mlada žena porodila sinčka, ki je bil še istega dne krščen. Ob porodu pa je zbolela in v četrtek ji je bila podeljena zadnja popotnica, v petek je umrla, v soboto so jo pa pokopali.

Fond za potovanja in izlete

Bolgarski prosvetni minister je dal potrebna navodila za ustanovitev fonda v vseh šolah, namenjenega potovanjem in šolskim izletom. V ta fond se bodo stekali dohodki od koncertov, gledaliških predstav in loterij, prirejenih v ta namen. Šolska mladina bo tudi sama prispevala v fond s prodajo cvetic. Tako nabrana sredstva se bodo porabila za potovanje in izlete šolske mladine in učiteljskega. Iz tega fonda pa se bodo krili tudi stroški za potovanje učiteljev na razne konference.

A. ALEXANDER:

60

POZABLJENI NAPEV

ROMAN

»Toda če je Manhattan še živ?« je vzkliknil Wubbels, nestrpen in vzkliklji kakor zmerom. Nihče, kdor ga je videl, si ne bi bil mogel misliti, da je prejšnji dan pri Isacikovih dalj ko deset minut nezavesten ležal na preprogi. »Kako hočete prijati Manhattanovega morlice, ako Manhattan živi?«

»Ste trdno prepričani, da živi?« Wubbels je priznal, da na to vprašanje ne more dati zanesljivega odgovora.

»Vsekako pojdem tudi jaz!« je izjavil. »Midva z Wiburjem takisto,« se je oglašila gospa Isack. »Sicer vztrajam pri svojem naziranju, da je morilec de Wood, ali za vsak slučaj...«

Wilbur seveda ni oporekal materinim besedam. Tudi Lux je rekel, da bi se rade volje udeležil izleta, in Hearn je zadovoljno prikimal, kajti Lux je bil — razen Huntingtona — edini, ki je vsaj približno poznal kraj, kjer je stala koč.

»Točno ob enaindvajsetih odrinemo!« je določil in hitro odšel, opazivši, da je bila Dora sama zapustila vrt.

Po nekaj korakih jo je dohitel.

»In zdaj, gospodična Dora,« ji je prijazno dejal, »bi rad, da se v štiri oči pogovoriva o tem, kje bi utegnili biti skrita druga polovica Manhattanovega premoženja...«

Dora se je ustrašila in izblebetala resnico. Povedala je vse, kar se ji je bilo zgodilo, in dala kapetanu tudi naslov človeka, ki ga je sama pri sebi imenovala »plavca«.

Hearn je dolgo stopal vstric nje, ne da bi izpregovoril.

»Vašo sestro moramo takoj poiskati,« je rekel nato v očitni zaskrbljenosti. »Toliko je gotovo, da v Bostonu ni... Slabo, slabo... Denar pustite za zdaj tam, kjer leži, a nikar ne govorite o njem z živo dušo. Vaše stanovanje in hišo bom dal nadzorovati...«

»Torej mislite, da Evelina ni v Bostonu?« je prepadeno vzkliknila Dora.

»Glavo bi stavil, da ne. In zastran 'plavčevega' naslova,« je z očitajočim glasom pripomnil Hearn: »res škoda je, da mi ga niste takoj naznanili! Zdaj mi nič več ne pomaga. Hišo št. 81 na Old Cross Roadu sta večeraj dva uradnika preiskala od vrha do tal. Njen lastnik je gospod Snyder, a ta ne stane več tam, kjer je pred nekaj dnevi brez sledu izginil.«

29. POGlavJE

»Tu bi moralo biti,« je težko sopeč rekel Lux in si obrisal potno čelo.

Drugi niso zinili besedice, ampak so čakali, da

Dal 7 al 21 giugno vengono emesse due serie di

Buoni del Tesoro quinquennali 5% a premi di L. 5 miliardi ciascuna

Interessi e premi esenti da ogni imposta presente e futura

PREZZO di emissione: L. 97 per ogni cento lire di capitale nominale, oltre interessi 5% dal 15 giugno fino al giorno del versamento; per le sottoscrizioni eseguite dal 7 al 14 giugno vengono invece corrisposti ai sottoscrittori gli interessi 5% dal giorno del versamento fino a tutto il 14 giugno detto.

Le sottoscrizioni vengono eseguite solo in contanti, ma vengono accettate come contante le cedole ammesse in sottoscrizione. PREMI: ciascuna serie di L. 5 miliardi di Buoni concorre annualmente a n. 10 premi per un ammontare complessivo di L. 10.000.000 mediante estrazioni semestrali.

Le sottoscrizioni si ricevono presso tutte le Filiali dei seguenti Enti e Istituti che fanno parte del Consorzio di emissione, presieduto dalla Banca d'Italia:

Banca d'Italia — Cassa Depositi e Prestiti — Istituto Nazionale delle Assicurazioni — Istituto Nazionale Fascista della Previdenza Sociale — Istituto Nazionale Fascista per l'Assicurazione contro gli Infortuni sul lavoro — Banco di Napoli — Banco di Sicilia — Banco Nazionale del Lavoro — Istituto di S. Paolo di Torino — Monte dei Paschi di Siena — Banca Commerciale Italiana — Credito Italiano — Banco di Roma — Federazione Nazionale Fascista delle Casse di Risparmio — Istituto di Credito per le Casse di Risparmio Italiane — Cassa di Risparmio delle Province Lombarde — Istituto Centrale delle Banche e Banchieri — Istituto Centrale delle Banche Popolari — Banca d'America e di Italia — Banca Popolare di Novara — Banco Ambrosiano — Banca Nazionale dell'Agricoltura — Banca Popolare di Milano — Banca Santo Spirito — Credito Varesino — Credito Commerciale Milano — Banca Bellinzaghi, Milano — Banca Cattolica del Veneto, Vicenza — Banca di Chiavari e della Riviera Ligure — Banca Agricola Milanese — Banca Toscana — Banca Provinciale Lombarda, Bergamo — Credito Romagnolo, Bologna — Banca S. Paolo, Brescia — Società Italiana per la Strada Ferrata Meridionale — Assicurazioni Generali Trieste — Compagnia di Assicurazioni di Milano — Società Reale Mutua Assicurazioni Torino — Riunione Adriatica di Sicurtà, Trieste — La Fondiaria, Firenze — Compagnia Finanziaria degli Agenti di Cambio del Regno, Roma;

Banca Vonwiller — Credito Industriale, Venezia — Banca Lombarda di DD. & CC. — Banco S. Geminiano e S. Prospero — Banca di Legnano — Banca Unione, Milano — Società Italiana di Credito, Milano — Banca Lariano — Credito Agrario Bresciano — Banca Agricola Commerciale, Reggio Emilia — Banca Piccolo Credito Bergamasco — Banca del Friuli — Banca Gaudenzio Sella & C., Biella — Banca Mutua Popolare, Bergamo — Banca Popolare, Lecco — Banca A. Grasso e Figlio, Torino — Banca Mobiliare Piemontese — Banca del Sud — Banca Piccolo Credito Savonese — Banca Cesare Ponti, Milano — Banca Privata Finanziaria, Milano — Banca Milanese di Credito — Banca Industriale Gallaratese — Banca Alto Milanese — Banca di Calabria — Banca Popolare Luino — Banca Cooperativa Popolare, Padova — Banca Mutua Popolare, Verona — Banca Mutua Popolare Agricola, Lodi — Banca Agricola Popolare, Ragusa — Banca Popolare di Intra — Banca Popolare di Modena — Banca Popolare, Cremona — Banca Mutua Popolare Aretina — Banca Popolare, Sondrio — Banca Piccolo Credito Valtellinese — Banca Popolare Cooperativa, Ravenna — Banca Agricola Mantovana — Banca Popolare di Credito, Bologna — Banca Popolare, Vicenza — Consorzio Risp. e Prestiti per Commercio e Prestiti per Commercio e Industria, Bolzano — Banca Popolare Pesarese.

Tutte le altre Banche, Banchieri, e Banche Popolari, nonché tutti gli Agenti di Cambio rappresentati nella firma dell'atto consortile dagli Istituti e dalle Compagnie Finanziarie sopra menzionati.

Od 7. do 21. junija bosta emitirani dve seriji

5% letnih zakladnih bonov s premijami vsaka po 5 milijard lir

Obresti in premije so oproščene sleherne sedanje in bod oče davščine

EMISIJSKA CENA: 97 lir za vsakih sto lir nominalne glavnice poleg 5% obresti od 15. junija do dneva vplačila; za vpisovanja od 7. do 14. junija pripadajo vpisnikom 5% obresti od dneva vplačila do vključno 14. junija.

Vpisovanje se lahko opravi samo v gotovini, toda sprejemajo se kot gotovina kuponi, dopuščeni za vpis.

PREMIJE: Na vsako serijo 5 milijard lir Bonov odpade letno 10 premij v skupnem znesku 10.000.000 lir, ki se žrebajo vsakih šest mesecev.

Vpisovanje se lahko opravi pri vseh podružnicah naslednjih ustanov in zavodov, ki pripadajo emisijskemu konzorciju pod vodstvom zavoda Banca d'Italia.

Banca d'Italia — Cassa Depositi e Prestiti — Istituto Nazionale delle Assicurazioni — Istituto Nazionale Fascista della Previdenza Sociale — Istituto Nazionale Fascista per l'Assicurazione contro gli Infortuni sul lavoro — Banco di Napoli — Banco di Sicilia — Banco Nazionale del Lavoro — Istituto di S. Paolo di Torino — Monte dei Paschi di Siena — Banca Commerciale Italiana — Credito Italiano — Banco di Roma — Federazione Nazionale Fascista delle Casse di Risparmio — Istituto di Credito per le Casse di Risparmio Italiane — Cassa di Risparmio delle Province Lombarde — Istituto Centrale delle Banche e Banchieri — Istituto Centrale delle Banche Popolari — Banca d'America e di Italia — Banca Popolare di Novara — Banco Ambrosiano — Banca Nazionale dell'Agricoltura — Banca Popolare di Milano — Banca Santo Spirito — Credito Varesino — Credito Commerciale Milano — Banca Bellinzaghi, Milano — Banca Cattolica del Veneto, Vicenza — Banca di Chiavari e della Riviera Ligure — Banca Agricola Milanese — Banca Toscana — Banca Provinciale Lombarda, Bergamo — Credito Romagnolo, Bologna — Banca S. Paolo, Brescia — Società Italiana per la Strada Ferrata Meridionale — Assicurazioni Generali Trieste — Compagnia di Assicurazioni di Milano — Società Reale Mutua Assicurazioni Torino — Riunione Adriatica di Sicurtà, Trieste — La Fondiaria, Firenze — Compagnia Finanziaria degli Agenti di Cambio del Regno, Roma;

Banca Vonwiller — Credito Industriale, Venezia — Banca Lombarda di DD. & CC. — Banco S. Geminiano e S. Prospero — Banca di Legnano — Banca Unione, Milano — Società Italiana di Credito, Milano — Banca Lariano — Credito Agrario Bresciano — Banca Agricola Commerciale, Reggio Emilia — Banca Piccolo Credito Bergamasco — Banca del Friuli — Banca Gaudenzio Sella & C., Biella — Banca Mutua Popolare, Bergamo — Banca Popolare, Lecco — Banca A. Grasso e Figlio, Torino — Banca Mobiliare Piemontese — Banca del Sud — Banca Piccolo Credito Savonese — Banca Cesare Ponti, Milano — Banca Privata Finanziaria, Milano — Banca Milanese di Credito — Banca Industriale Gallaratese — Banca Alto Milanese — Banca di Calabria — Banca Popolare Luino — Banca Cooperativa Popolare, Padova — Banca Mutua Popolare, Verona — Banca Mutua Popolare Agricola, Lodi — Banca Agricola Popolare, Ragusa — Banca Popolare di Intra — Banca Popolare di Modena — Banca Popolare, Cremona — Banca Mutua Popolare Aretina — Banca Popolare, Sondrio — Banca Piccolo Credito Valtellinese — Banca Popolare Cooperativa, Ravenna — Banca Agricola Mantovana — Banca Popolare di Credito, Bologna — Banca Popolare, Vicenza — Consorzio Risp. e Prestiti per Commercio e Prestiti per Commercio e Industria, Bolzano — Banca Popolare Pesarese.

Vse ostale Banke, Bančniki, Ljudske Posojilnice kakor tudi vsi menjalnični Agenti, ki so člani zgoraj omenjenih zavodov in družbe »Compagnia Finanziaria«.

Drobne zanimivosti

Nov potres v Nemčiji. Potresomerni aparati v Württembergu so v zadnjih dnevih zabeležili 50 novih potresnih sunkov težjega in lažjega značaja. Sodiijo, da je bil potres tektoničnega značaja ter so se zemski plasti poselele v domnevni globini 10 do 30 km pod površino zemlje.

Vročinski val v Španiji. Iz Madrida poročajo, da je zavlada v Španiji silna vročina. Temperature so dosegle tako visoko stopnjo, kakršne letos še niso zabeležili na španskem polotoku.

Kaj vse ostane v vlaknu. Iz Alessandrie poročajo, da so našli železniški milničnik v vagonih nekega praznega vlaka na ondolni postaji 20 kg sira, na 200 jajc in 72 kg olivnega olja. Vse to blago so ostavili potniki v vagonih, ker so videli, da ga ne bodo mogli izžehotati na postaji v mesto.

Vojak se je oglašil po 30 mesecih. Narednik Tranquillo Bolognesi iz Belina, ki je bil dodeljen neki bojni formaciji v Italijansk Vzhodni Afriki, ni že od leta 1940. dal nobenega glasu od sebe. Smatrali so ga zaradi tega za pogrešanega, odnosno za

mrtvega. Selaj pa so Bolognesovi svoji prejeli pismo, katerega je pisal Tranquillo letos 5. maja. V pismu jim sporoča, da je živ in zdrav ter se nahaja v vojnem ujetništvu.

75 milijonov vreč kave bodo uničili. Iz Amsterdamu javljajo, da je izjavila brazilska delegacija na konferenci v Hot Springsu, da je Brazilija primorana uničiti 75 milijonov vreč kave zadnje letine.

Inserirajte v »Jutru«!

Wubbels. »Kdo vam dandanes še verjame take nemumnosti!...«

A v tem je osupnil: prav tisti mah se je bil v nočni tišini začel ničemur ne podoben glas... prvič, drugič, tretjič, četrtič in petič, vsakokrat enako žaloben in skrivnosten.

Navzočni so se pri luči svetilk bledi in prestrašeni ozirali, kaj je. Samo Wilbur je ostal docela miren. »Duh!« je zastokal Lux.

»Kako, če jih vobče ni!« je s prepričanjem siknil Wubbels.

»Samo duh more tako vptiti,« je zajecjala gospa Isack.

»Nemara da je lačen,« je ravnodušno menil Wilbur.

»Vedi, da duhovi nikoli ne jedo,« ga je poučila mati. »Hranijo se samo z resnico.«

Pet rezkih, zategnjenih klicev se je znova razleglo v noč.

»Resnica je, da se nekdo prekleto norčuje iz nas!« je razjarjeno vzkliknil Wubbels.

Nihče mu ni oporekal. Vsi so krčevito vlekli na uho: zaman! Še tri minute... še pet, še šest... Ničesar ni bilo več slišati, vse je bilo tiho.

Tedaj je počasi odnehalo ukletje, ki je vsakogar stiskalo za srce.

»Kaj menite, ali poiščemo tega duha?« je vprašal Hearn; a družba je njegov predlog enodušno odbila.

»Pojdimo dalje,« je odločil Huntington in krenil na levo.